

<http://www.jyu.fi/library/tutkielmat/367/>

NAISVOIMISTELU KASVATUSYMPÄRISTÖNÄ

**7 - 10-vuotiaiden vaasalaistytöjen ohjaajien ja äitien
mielipiteitä**

Marjatta Rintanen

Liikuntapedagogiikan
pro gradu -tutkielma
Kevät 1997
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Rintanen Marjatta, Naisvoimistelu kasvatusympäristönä, 7 - 10-vuotiaiden vaasalaistytöjen ohjaajien ja äitien mielipiteitä, 1997, Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Tässä teemahastattelulla tehdyn tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata tyttöjen ohjaajien ja voimistelijatyttöjen äitien näkökulmia naisvoimistelusta kasvatusympäristönä.

Tutkimuksen kohteena oli vaasalaisten 7 - 10-vuotiaiden tyttöjen viisi nuorta voimisteluohjaajaa ja kuusi voimistelijatyttöjen äitiä. Kenelläkään ei ollut kasvatuksellista koulutusta. Ohjaajat eivät olleet tutkimuksessa mukana olevien äitien tyttärien ohjaajia. Tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua.

Kaikki äidit arvostivat tyttärensä voimisteluharrastusta ja muita harrastuksia. Äitien oma liikunnallisuus tai halu harrastaa oli tautavaikuttajana tyttären voimisteluharrastuksen innokkaalle tukemiselle. Tärkeintä äideille oli kuitenkin tyttären oma into ja mieltymykset harrastuksen valinnassa ja harrastuksen jatkamisessa.

Kasvatus voimisteluun oli äitien mielestä voimisteluharrastuksen tärkein tavoite. Äitien myönteinen asenne liikuntaan ja myönteiset kokemukset liikunnasta näkyivät luottamuksena myös voimistelun kasvatuksellisuuteen. Heidän mielestään voimistelu ja liikunta voi parantaa itseluottamusta ja keskittymiskykyä sekä auttaa toimimaan isossa ryhmässä kavereiden kanssa. Voimistelun arvostusta lisäsi sen lapsenomaisuus ja ei-kilpailullisuus.

Ohjaajat pitivät itseään enemmän voimistelun- ja leikkien ohjaajana kuin kasvattajana. Heidän mielestään lasten tärkein tavoite voimistelussa on, että se on leikkiä ja hauskaa. Ohjaajat pitivät lapsista, halusivat nähdä heidän kehittyvän ja oppivan uusia taitoja. He olivat onnellisia voidessaan kehua tyttöjen yrityksiä ja onnistumisia. Ohjaaminen ei ollut kuitenkaan helppoa. Ohjaajat olivat nuoria ja kokemattomia ja heillä oli vähän ohjaajakoulutusta. Heille olikin syntynyt monia kasvatuksellisia ja pedagogisia ongelmatilanteita suurten ja heterogeenisten ryhmiensä kanssa. He olivat pohtineet ratkaisuja ja yrittäneet selvittää yksin tilanteista. Ainoastaan yksi ohjaaja oli pyytänyt seuralta apua ongelmatilanteeseensa.

Voimistelussa oli tullut runsaasti kasvatustilanteita esiin. Ohjaajat halusivat toimia humanistisella tavalla lasta arvostaen, innostaen ja rohkaisten. Tutkimuksessa mukana olevat äidit arvostavat ohjaajaa, joka on innostava, sopivan vaativa ja kannustava. Nuoruus on heidän mielestään etu, koska nuori ohjaaja jaksaa ja hänellä on oma lapsuus vielä tuoreessa muistissa.

Sekä ohjaajat että äidit kaipaavat tietoa ja palautetta. Ohjaajat halusivat palautetta vanhemmilta ja seuralta. Äidit halusivat saada tietoa tyttärensä edistymisestä ja mahdollisuuksista. Koulun vanhempainiltojen kaltaiset tapaamistuokiot mainittiin esimerkkinä. Parhaiten tiedonvälitys toimi, kun äidit kuljettivat tyttäriään voimisteluun. Seuran yleistiedotukseen äidit olivat tyytyväisiä.

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
2. KASVATUKSEN ERILAISIA LUONNEHDINTOJA.....	2
2.1. Lapsen minäkäsitys.....	4
3. HARRASTUKSET JA LIIKUNTA KASVUYMPÄRISTÖSSÄ.....	7
4. YHTEENVETOA 7 - 10-VUOTIAAN KEHITYKSESTÄ.....	9
5. LIIKUNTAKASVATUKSEN TEHTÄVÄT JA MAHDOLLISUUDET.....	12
6. NAISVOIMISTELU KASVATUSYMPÄRISTÖNÄ.....	15
6.1. Naisvoimistelun kivijalat.....	15
6.1.1. Ohjaajakoulutus lasten ohjaajille.....	16
6.2. Voimistelun kasvatukselliset tavoitteet.....	16
6.3. Voimistelua ja leikkiä.....	17
6.4. Voimistelunohjaus kasvatustapahtumana.....	19
6.4.1. Lasten ohjaajat.....	21
7. TUTKIMUKSEN TEKEMISESTÄ.....	24
7.1. Tutkimuksen tarkoitus.....	24
7.2. Tutkimusprosessi.....	25
7.3. Teemahaastattelu.....	27
8. TULOKSIA.....	28
8.1. Voimistelunohjaajat.....	28
8.1.1. Satuvoimistelijasta ohjaajaksi.....	29
8.2. Äidit innostavat voimistelemaan.....	32

8.3. ”Kotikasvatus on kaiken perusta”.....	37
8.4. Jotain koulussakin.....	39
8.5. Tyttöjen ihanneviikko.....	39
8.6. Jumppaamassa.....	41
8.7. Äiti, katso mitä minä osaan.....	47
8.8. ”Hyvälle vetäjälle hattua nostan”.....	48
8.9. Haluaisin tietoa ja palautetta.....	49
9. POHDINTAA.....	52
LÄHTEET.....	57
LIITTEET.....	64

1. JOHDANTO

Voimistelu on minulle läheinen monelta kannalta. Olen itse voimistelijaityön äiti, ohjaaja ja seuran johtokunnan jäsen. Tyttäreni on ollut aktiivisesti mukana naisvoimistelussa satuvoimistelijasta alkaen. Kilpailuihin hän alkoi osallistua ryhmänsä kanssa 10-vuotiaana ja ohjaamisen hän aloitti 14-vuotiaana alle 12-vuotiaiden tyttöjen ohjaajana. Olen itse liikunnanopettajan työni ohella ohjannut yläaste- ja lukioikäisiä tyttöjä ja samalla toiminut seuran johtokunnassa yli 15 vuotta. Koska olen tuntenut hyvin kaikki seuran 13 - 18-vuotiaat voimistelijat, olen voinut, tietäen ohjaajatarpeen, tiedustella tytöiltä heidän halukkuuttaan ohjaajatyöhön. Varsinkin nuoret ohjaajat aloittavat ohjaustyönsä useimmiten alle kouluikäisten ja ala-asteikäisten tyttöjen ohjaajana.

Seuroissa lasten liikunnan avainhenkilö on ohjaaja, joka on tärkeä vaikuttaja ja esimerkki. Hänen täytyisi ymmärtää lapsen kehitystarpeet, niin että lapsen kokonaisvaltainen kasvu ihmisenä, ei pelkästään urheilijana voisi edetä häiriöttä. (Karvinen 1991, 49-50.) Rannon ja Pehkosen (1995, 11) tutkimuksen mukaan lasten vanhemmat ovat kuitenkin tyytyväisiä seurojen toimintaan.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvata vaasalaisten 7-10-vuotiaiden tyttöjen voimistelunohjaajien ja äitien käsityksiä naisvoimistelusta kasvatusympäristönä. Tutkimuksen aiheen valitsin monesta eri syystä. Seuran johtokunnan jäsenenä joudun vastaamaan ohjaajien rekrytoinnista ja koulutuksesta. Itse opettajana, ohjaajana ja äitinä tiedostan kasvatuksen haasteellisuuden ja mahdollisuuden. Halusin tietää, mikä osuus äideillä on tyttäriensä harrastuksessa ja millaisia odotuksia heillä on voimistelun vaikutuksista. Halusin myös tietää, miten ohjaaja kokee vastuullisen työnsä ohjaajana ja kasvattajana. Yhteistyö ohjaajien ja äitien ja seuran välillä oli myös kiinnostukseni kohteena.

Tutkimuksen otos on suhteellisen pieni ja paikallisesti rajattu, joten tulokset antavat paikallisen kuvauksen naisvoimistelusta kasvatusympäristönä.

2. KASVATUKSEN ERILAISIA LUONNEHDINTOJA

Kasvatus on prosessi, tapahtumien sarja, joka muovaa jokaista yksilöä koko elämän ajan. Yksittäinen kasvatustapahtuma on tilanne, jossa kasvattaja ja kasvatettava kohtaavat toisensa. (Viljanen 1982, 12.) Käytännössä se on lasten ja nuorten arvostusten ja asenteiden, ei pelkästään tietojen ja taitojen, ohjaamista asetettujen tavoitteiden suuntaan. Se on myös jatkuvaa ja kokonaisvaltaista vaikuttamista. Arjen toiminoissa kasvatus on kahden henkilön, kasvattajan ja kasvatettavan välistä vuorovaikutusta, joka perustuu suuressa määrin kommunikaatioon, kielelliseen viestintään. (Heinonen 1989, 69, Hirsjärvi & Huttunen 1990, 7-8.)

Kasvatustapahtuma on molemminpuolinen ja ainutkertainen. Lapsi ei ole pelkkä passiivinen, saava, ohjattava osapuoli. Kun lapsi vastaanottaa jotain, niin kasvattajan tulisi ottaa vastaan se, miten lapsi itse saamisensa ilmaisee. Lapsen kyky ilmaista aikeensa ja päämääränsä on vielä puutteellista ja ainakin toisenlaista kuin aikuisella, mutta yhtä arvokasta. Lapsen on silti saatava tulla ymmärretyksi omilla ehdoillaan. Lapsella tulee kuitenkin olla auktoriteetteja, kiintopisteitä ja malleja, joihin hän voi samaistaa itsensä. Kasvattaja ei saa olla mikään suosion tavoittelija, vaan hänen tulee tehdä tutuksi kasvatettavalle ne haasteet, joita elämä todellisuudessa asettaa, niin hyvässä, pahassa, vihassa kuin rakkaudessaakin. (Ketonen 1989, 43-44.)

Kuka sitten voi olla kasvattaja? Kasvattaja on jokainen, joka vaikuttaa toisen ihmisen persoonallisuuden kasvuun tarkoituksella edistää kasvua ja kehitystä. Aikuiset käsitetään yleensä kasvattajiksi ja lapset kasvatettaviksi. Kodissa äiti, isä tai joku muu henkilö on kasvattaja, koulussa opettaja. Nykypäivän kasvattaja saattaa puhua lapsen ohjaamisesta, jossa lapselle suodaan tilaisuuksia kehittyä omien taipumustensa mukaisesti. Nykyään tunnustetaan myös lasten voivan kasvattaa aikuisia. (Hirsjärvi & Huttunen 1991, 19-28, Heinonen 1989, 62-69.)

Kasvatuksella on aina jokin suunta. Päämäärän tiedostaminen tai siitä puhuminen voi olla vaikeaa, koska kasvatuksen tavoitteet ovat arvoihin sidoksissa. Arvot ovat ihmisten inhimillisten pyrkimysten ja käyttäytymisen säätäjiä ja vaikuttavat koko yhteiselämän periaatteisiin. (Hirsjärvi & Huttunen 1991,45-46,52.) Arvot ohjaavat kasvattajien toimintaa ja se tulee erityisesti ilmi kasvatusasenteissa, -tavoitteissa, -periaatteissa ja -ilmastoissa (Viljanen 1982, 31).

Kasvatuksen avulla yksilöä ohjataan tulemaan toimeen siinä yhteisössä, johon hän on syntynyt ja jossa hän elää. Tätä ”toimeentulemistä” nimitetään sosiaalistumiseksi. Sosiaalistuminen tapahtuu hyvin monimutkaisten tapahtumien seurauksena, joten on vaikea tietää, miten kulloiseenkin lopputulokseen on päästy. (Hirsjärvi & Huttunen 1990, 5-6.)

Tapahtumaketjua, jossa lapsi omaksuu monien käyttäytymismuotojen joukosta ne, jotka ovat hänen perheensä ja sosiaaliryhmänsä käsitysten mukaan hyväksyttäviä, nimitetään sosialisatioksi. Sosialisatio tapahtuu pitkällä aikavälillä prosessina, jonka kautta lähes rajattoman monenlaiset kehitysmahdollisuudet omaavasta lapsesta tulee se, mikä hänestä kulloinkin tulee. (Mussen 1979, 78-79.)

Sosialisatioprosessin tärkeimpiä tehtäviä on auttaa lasta muodostamaan käsitys sosiaalisesta ympäristöstään ja maailmasta ja toimimaan siinä (Iso-Ahola 1980,130). Voidakseen toimia yhteiskunnassa lapsen tulisi iän myötä sisäistää yhteiskunnan arvoja, normeja, asenteita ja käyttäytymistapoja (Heinonen 1976, 153).

Sosiaalinen käyttäytyminen ilmenee valmiutena yhteistyöhön, sujuvana kommunikointina, toisen auttamisena ja kunnioittamisena, sääntöjen ja ohjeiden noudattamisena ja myös taitona kanavoida aggressiot hyväksytyihin toimintoihin ja väkivallan välttämisenä. Sosiaalisen käyttäytymisen perustana tulisi olla eettis-moraaliset arvot. (Telama 1989, 89-90, Karvinen, Hiltunen & Jääskeläinen 1991, 123.)

Vanhemmat, kaverit, opettajat ja muut avainhenkilöt vaikuttavat koko ajan toiminnallaan siihen, millaisia käyttäytymistapoja ja persoonallisuuden piirteitä lapsi omaksuu (Strom, Bernard & Strom 1989, 230).

Tässä sosiaalistumisprosessissa on tärkeää lapsen ja hänen ympäristönsä välinen kanssakäyminen. Äidin ja lapsen suhde on tällöin avainasemassa, mutta on todettu, että mikään yksittäinen suhde ei voi yksinään olla merkittävä. Tärkeitä henkilöitä lapsen sosiaalistumisprosessissa ovat myös perheen muut jäsenet; isä, sisarukset, isovanhemmat, lastenhoitajat jne. (Hargreaves 1985, 776.)

Mallioppiminen on tehokas sosiaalistamismekanismi. Mallista opitaan perheessä ja pienryhmissä sosiaalisia yhteistoimintataitoja, normeja ja roolinotto. Sosiaalisesta vahvistamisesta riippuu, mitkä käyttäytymismuodot valikoidaan ja omaksutaan. Malli ja vahvistaja on usein sama henkilö, jonka merkitys yksilön sosiaalistumiseen siten korostuu. Mitä miellyttävämpi, läheisempi tai asiantuntevampi malli on, sitä helpommin häntä jäljitellään. Suurimmillaan mallin sosiaalinen vaikutusvalta on silloin, kun hänen statuksensa on vastaanottajan mielestä selvästi korkeampi, mutta ei liian korkea ja vastaanottaja havaitsee samalla hänessä joitain samanlaisia piirteitä kuin itsellään. (Nupponen 1969, 28, 33 - 37.)

2.1. Lapsen minäkäsitys

Henkilön minäkuva ja minäkäsitys on Hirsjärven määritelmän mukaan henkilön käsitys itsestään sellaisena, joksi hän kokee itsensä, joksi toiset hänet kokevat ja jollainen hän toivoisi olevansa (Hirsjärvi & Huttunen 1990, 115). Se on asennoitumistapa itseä kohtaan ja kertoo, millaiseksi yksilö kokee itsensä lähinnä vanhempien, tovereiden ja opettajien käyttäytymisen heijastumana. Se on joukko mielikuvia ja itseen kohdistuvia asenteita ja arvostuksia. (Kääriäinen 1988, 12-13.) Minäkäsitys on keskeinen osa yksilön persoonallisuutta (Lintunen 1995, 13).

Yksilön minäkäsitys kehittyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa saadun palautteen avulla. Vanhemmat, opettajat ja ystävät rakentavat palautteellaan yksilön käsitystä itsestään. Palaute lisää ja täsmentää yksilön itsetuntemusta, joka ohjaa realistiseen tavoiteasetteluun. Tällöin onnistumisen kokemukset ovat todennäköisempiä. Onnistuminen taas lisää itseluottamusta ja rohkeutta asettaa uusia tavoitteita ja hankkii uusia kokemuksia, jotka voi liittää minäkäsitykseensä. (Korpinen 1990, 15.)

Shavelson (1976, 413) jakaa minäkuvan (self-concept) neljään osa-alueeseen: kouluminäkuvaan, sosiaaliseen minäkuvaan, emotionaaliseen minäkuvaan ja fyysiseen minäkuvaan. Kouluminäkuva tarkoittaa yksilön käsitystä itsestään oppilaana, tässä tapauksessa liikuntatunnilla. Suhteet kavereihin ja tärkeisiin henkilöihin kotona ja lähipiirissä muodostavat käsityksen sosiaalisesta minäkuvasta. Yksilön tunnemaailma muodostaa emotionaalisen minäkuvan ja käsitykset ulkonäöstä, omasta kehosta ja sen ominaisuuksista fyysisen minäkuvan.

KUVIO 1. Minäkuvan hierarkinen jako Shavelsonia (1976, 413) mukaellen

Minäkuvan monitahoinen rakenne muodostaa hierarkisen mallin, jossa yksilön kokemukset eri tilanteissa muodostavat hierarkiassa alemman tason ja yleisminäkuva mallin vakaan huipun. Alemmalla tasolla minäkuva vaihtelee suuresti eri tilanteissa. Jotta yleisminäkuva muuttuisi, tarvitaan monia tilannekohtaisia kokemuksia, jotka ovat ristiriidassa yleisen minäkuvan kanssa. (Shavelson 1976, 412-414.)

Aho (1990, 110-111) havaitsi tutkimuksessaan oppilaiden yleisminäkuvan olevan varsin positiivinen kolmen ensimmäisen kouluvuoden aikana, joskin muutosta negatiivisempaan suuntaan oli havaittavissa siirryttäessä luokalta toiselle. Kolmen ensimmäisen kouluvuoden aikana sosiaalinen ja emotionaalinen minäkuva olivat positiivisimmat minäkuva-alueet. Fyysinen minäkuva oli heikoin ensimmäisellä luokalla ja kouluminä vastaavasti kolmannella luokalla.

3. HARRASTUKSET JA LIIKUNTA LAPSEN KASVUYMPÄRISTÖSSÄ

Harrastukset luovat ihmisille mahdollisuuden kehittää omaa persoonallisuuttaan.

Niiden avulla voi ilmaista itseään tavalla, joka arkipäivän tilanteissa ei ole mahdollista. Lasten harrastusalue on laaja, ja heillä on harrastuksia samanaikaisesti runsaasti. Iän lisääntyessä harrastukset eriytyvät ja vähenevät. (Heinonen 1976, 226.)

Yksilön sosiaalistuminen harrastuksiin on samanlainen elämän kattava sosiaalistumisprosessi kuin mikä muu sosiaalistuminen tahansa. Lapselle tärkeiden henkilöiden, kuten vanhempien asenteet ja käyttäytymismallit osoittavat lapselle, mitkä harrastukset ovat hyviä ja mitkä huonoja. Lapsilla saattaa tosin olla hyvinä pidettyjä harrastuksia, vaikka he eivät ymmärräkään, miksi ne ovat suositeltavia. Vasta myöhemmin yksilöt alkavat analysoida harrastuksiaan. (Iso-Ahola 1980, 131-132.)

Harrastukset ovat merkittävä osa elämää niin lapsuudessa kuin myöhemminkin. Lapsuuden leikit luovat pohjan yksilön myöhemmälle vapaa-ajan käyttämiselle. Jos lapsi on aktiivinen leikkijä, on hän aktiivinen myös aikuisena vapaa-ajan harrastuksissaan. (Iso-Ahola 1980, 129.)

Heinonen jakaa harrastukset lukuharrastuksiin, television ja radion kuunteluun, elokuvissa käyntiin, järjestötoimintaan ja urheiluharrastuksiin (Heinonen 1976, 233-243). Nykyajan harrastusluettelossa tulisi mainita vielä tietokoneharrastus.

Silvennoisen (1979, 8) mukaan fyysisesti aktiivi toiminta on urheilullista toimintaa, liikuntaleikkeihin ja harrastuksiin osallistumista sekä urheiluseuroihin ja liikuntakerhoihin osallistumista. Liikuntaharrastuneisuus on yksilölle vapaa-ajan käyttömuotona merkityksellistä toiminnallisuutta, joka sisältää fyysisesti aktiiviset itsenäiset tai organisoidut toiminnot (ilmiharrastus), kuin myös näihin toimintoihin kohdistetut atraktiot, preferenssit ja henkilökohtaiset motiivit.

Liikuntaharrastus voi olla fyysisesti aktiivista, primaaria osallistumista, kilpailijana tai kuntoilijana mutta myös sekundaarista osallistumista penkkiurheilijana, toimitsijana tai valmentajana (Laakso 1981, 16-17).

Kodilla, koululla, tovereilla, joukkotiedotuksella sekä paikkakunnalla ja lähiympäristöllä on keskeinen merkitys liikuntaharrastuksen kehittymisen kannalta. Kukin edellä mainittu ympäristötekijä voidaan jakaa perustekijöihin ja erityistekijöihin, joista esimerkkinä lapselle tärkeä ympäristötekijä, koti. Jokainen selittävä tekijä voi vaikuttaa liikuntaharrastukseen sekä suoraan, muista tekijöistä riippumatta, että epäsuorasti yhdessä muiden tekijöiden kanssa. (Laakso 1981, 54-55.)

KOTI		
Perustekijät:		
sosioekonominen status lapsiluku		
Erityistekijät		
Virikkeet:	Mallit:	Vahvistaminen:
isän, äidin ja sisarusten kiinnostus liikuntaan	isän, äidin ja sisarusten harrastus	isän, äidin ja sisarusten kannustus

KUVIO 2. Esimerkki perustekijöiden ja erityistekijöiden välisistä suhteista yhden sosiaalisen järjestelmän (kodin) sisällä. (Laakso 1981, 55.)

Myös Karvonen (1994, 12) korostaa lähiympäristön merkitystä lapsen kykyjen kehittymiseen ja haluun liikkua. Tälle liikkumishalulle tulisi löytyä mielekkäät kanavat purkautua, koska ylimääräinen energia etsii muita, ehkä negatiivisiakin purkautumiskeinoja. Toisaalta aikuiset voivat liiallisilla kielloilla ja rajoituksilla tukahduttaa lapsen liikkumishalun. Samalla tavoin liiallinen kuljettaminen autolla, vaikka kävellen ja pyöräillenkin pääsisi, voi passivoida lasta. Vanhempien ja kasvattajien liikuntamyönteinen esimerkki on tärkeää lasten liikunta- ja terveystottumusten kehittymiselle.

Lasten ja nuorten liikuntaharrastus on lisääntymässä sekä organisoidun että organisoimattoman liikunnan puolella. Tämä selviää laajasta tutkimuksesta, jossa alle 19-vuotiaiden harrastustiedot kyseltiin heidän vanhemmiltaan. Suosituimmat liikuntamuodot olivat jalkapallo, hiihto ja jääkiekko, joissa kaikissa oli yli 150 000 harrastajaa. Uinti (108 000) ja voimistelu (68 000) olivat seuraavaksi suosituimpia. Lapset ja nuoret harrastivat liikuntaa huomattavasti enemmän organisoidun liikunnan puolella kuin aikuiset. Lähes puolet liikuntaa harrastavista alle 19-vuotiaista toteutti liikuntaharrastustaan urheiluseuroissa. Myös omatoiminen liikunnanharrastus osoittaa olevan lisääntymässä. (Ranto ja Pehkonen, 1995, 9-10.)

4. YHTEENVETOJA 7 - 10-VUOTIAAN LAPSEN KEHITYKSESTÄ

7 - 10-vuotias elää ikäkautta, jota kutsutaan monilla ikäkautta kuvailevilla nimillä: sosiaaliset vuodet, unohdetut vuodet ja onnelliset vuodet (Goldinger & Magnusson 1987, 12). Piaget kutsuu ikäkautta konkreettisten operaatioiden kaudeksi, Erikssonin psykososiaalisen kehitysteorian mukaan 7 - 10-vuotias elää ahkeruus-alemmuus-kehityskriisivaihetta ja Freud kutsuu ikäkautta (5 ½ - 12- vuotta) latenssivaiheeksi. (Jeffmar 1983, 105,116,118, Rohwer, Rohwer & B-Howe 1980, 181-182).

Eriksson jakaa ihmisen psykososiaalisen kehityksen kahdeksaan vaiheeseen. Jokaisessa kehitysvaiheessa yksilöllä on ratkaistavana jokin kehityskriisi. 7 - 10-vuotias elää ahkeruus-alemmuus kriisivaiheessa. Se on vaihe, joka vahvistaa ja valmistaa lasta nuoruusiän voimakkaita kehitysvaiheita varten. Lapsi on oma-aloitteinen ja kiinnostunut kaikesta uudesta. Lapsi ei halua enää pelkästään leikkiä, vaan oppia uutta ja tehdä asioita hyvin. Lapsi on suuntautunut aikuisiin, mutta alkaa suhtautua omiin vanhempiinsa realistisemmin. Hän ei odota vanhemmilta ihmetekoja mutta kaipaa tukea, neuvoja ja huolenpitoa niin kuin muiltakin aikuisilta. Lapsi pitää autoritatiivisista, luotettavista aikuisista. Hän tarvitsee aikuisia samaistamiskohteina oppiakseen yhteiset säännöt ja normit.

Vähitellen lapsi alkaa irrottautua perheestä. Itsenäisyyden ja aloitteenkykyisyyden osoittaminen ja toisaalta turvattomuuden tunne ahdistavat lasta. Samalla kun lapsi yrittää irrottautua vanhemmistaan ja aikuisista, hän haluaa kuulua johonkin ryhmään. Ikäistensä keskuudessa hän huomaa olevansa vielä lapsi eikä vielä aikuinen. Hän pelkää, ettei ole tarpeeksi taitava ja ahkera, ja sen tähden hän haluaa oppia toimimaan ryhmässä ja tulla hyväksytyksi. Olemalla ahkera ja tarkkaavainen lapsi yrittää herättää vanhempensa huomiota. Jos lapselta vaaditaan vain ahkeruutta, hän alkaa muun sosiaalisen ja tunne-elämän kehittymisen kustannuksella ylikorostaa suoriutumista, josta saattaa helposti tulla ahdistava paine. Jos lapsi saa vanhemmilta riittävästi hyväksyntää ja kiitosta yrityksissään, saa lapsi rohkeutta yrittää ja myös epäonnistua. Epäonnistumiset hän oppii hyväksymään osana oppimisprosessia.

Kehittyäkseen itsenäiseksi lapsi tarvitsee vielä vanhempien tukea ryhmää vastaan, koska hän ei vielä hallitse ryhmässä toimimista. Ikävaiheeseen kuuluu, että lapsi etsiytyy järjestäytyneisiin harrastusryhmiin. Harrastus tuntuu tällöin ”oikeammalta”, ”oikeassa paikassa ja ”oikeilla säännöillä”. Pelien ja leikkien säännöt ovat tärkeä ja pyhä asia, niitä ei voi muuttaa, kun ne on kerran tehty. Lapsi voi vaihtaa harrastuksiaan toinen toisensa perään, kerätä niitä muun keräämisensä lisäksi. Harrastus, mikä tuntuu kiinnostavalta säilyy tai sitten ei. Harrastukset voivat toisalta passivoida lasta, jos hän vain odottaa muiden järjestävän tekemisen ja hauskan. (Jeffmar 1983, 43, 151, Karvinen ym. 1991, 95-98, , Rödström 1992, 52-84, Shaffer, D.R. 1979, Strom ym. 1989, 118, Vilkkonen & Kalliopuska 1982, 50-51.)

Tutkimuksen mukaan ala-asteella oleva lapsi elää positiivisen, realistisen minäkäsityksen rakentamisen herkkyyden kautta. Minäkäsitys muotoutuu tuolloin ja sen jälkeen sitä on vaikea muuttaa. Minäkäsitys heikkeni ensimmäisten kolmen kouluvuoden aikana. Sen jälkeen heikkenemistä ei enää tapahtunut. Ainoastaan koettu fyysinen pätevyys (omat arviot kunnosta, taidosta, fyysisistä ominaisuuksista ja suorituksista liikunnassa) heikkeni tytöillä. Todennäköisesti heikkeneminen johtui vain käsityksen muuttumisesta realistisemmaksi. Ala-asteen aikana koettu fyysinen pätevyys on minäkäsitysprosessissa yksi tärkeimpiä tekijöitä. Oppilaiden käsitykset itsestään vaihtelevat vielä kuitenkin. On mahdollista, että ensimmäisillä luokilla liikunnassa

huonoksi itsensä kokeva saattaa kokea itsensä hyväksi ala-asteen ylemmillä luokilla, vaikka kunto- ja taitomittauksissa ei ole tapahtunut mitään muutoksia. (Sarlin 1995, 100-112.)

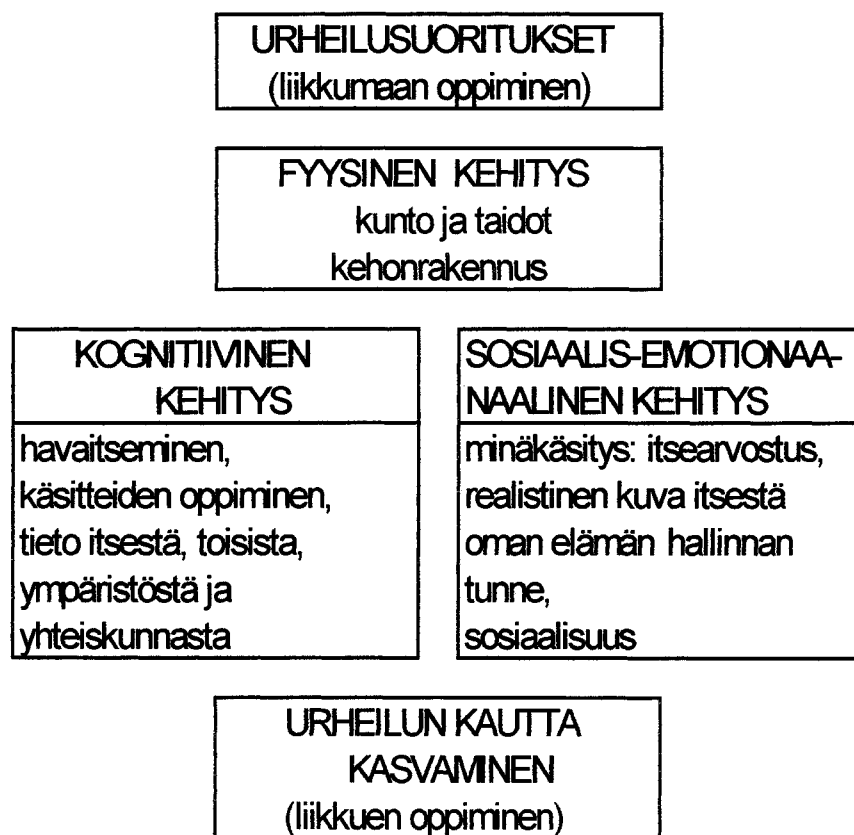
Lapsi vertailee taitojaan ja näin muodostuvat vertailut aikaansaavat enemmän tai vähemmän vakiintuneita hierarkioita. Lapsi pelkää epäonnistumista ja on hyvin herkkä kritiikille. Siksi hän kaipaakin kannustusta ja arvostusta yrityksilleen, jotta hän oppisi hyväksymään itsensä. Kiusaaminen tässä ikävaiheessa kulkee käsi kädessä jatkuvien vertailujen kanssa ja merkitsee usein puolustautumista oman persoonan tai ryhmän epäilyksiä kohtaan. Samanlaisuuden ja samankaltaisuuden pyrkimyksestä seuraa vähitellen yhä voimakkaampi toive tulla hyväksytyksi ja tunnustetuksi oman itsensä vuoksi. Lapsi haluaa esitellä kykyjään. Hän haluaa menestyä, olla paras, ei pelkkä keskinkertaisuus. Tämä asenne merkitsee samalla lisääntynyttä vastoinikäymisten sietokykyä. (Karvinen ym. 1991, 96-98, Rödström 1992, 74-75.)

Tutkimuksen mukaan lapset harrastavat usein mutta hetken kerrallaan liikuntaa, jossa hikoilee ja hengästyy jonkin verran. Noin puolet 7 - 9-vuotisista tytöistä ilmoitti harrastavansa liikuntaa joka päivä vapaa-aikanaan, joskin harrastamisen tiheys laskee hieman iän mukana. Selityksenä tälle on ehkä lasten ajantajun kehittyminen. 10 % tytöistä ilmoitti harrastavansa vain kerran viikossa. Tytöt harrastavat useaa (3-12) lajia; hiihtoa, luistelua, pyöräilyä pulkalla laskettelua, uintia, kävelyä ja voimistelua. Koululajeista mieluisimpia ovat juoksu, leikit ja pelit ja erilaiset voimistelut. 7-9-vuotias lapsi pitää liikunnasta sen toiminnallisuuden vuoksi. (Holopainen 1986, 84-105)

Minkään yksittäisen lajin harrastaminen ei takaa lapselle riittävää pohjaa kokonaisvaltaiselle liikunnalliselle kehitymiselle. Suositeltavampaa olisi huomioida harrastusten valinnassa lasten urheilukoulutoiminta tai harrastaa useampaa eri lajia. (Karvinen 1991, 99-104.)

Lintunen (1988, 173-174) esittää kuviossa 3, kuinka liikunnan mahdolliset kasvatusvaikutukset ilmenevät ihmisessä kokonaisvaltaisesti fyysisen, kognitiivisen ja sosiaalis-emotionaalisen kehityksen alueella. Liikunnassa ja varsinkin valmennuksessa korostuu fyysisen kehityksen edistäminen. Sekä kognitiivisen että sosiaalis-emotionaalisen kehityksen tavoitteet tiedostetaan hyvin järjestöjen tavoitteiden tasolla. Käytännössä lapsen sosiaalis-emotionaalisen kehityksen huomioiminen on suuresti riippuvaista ohjaajan ja valmentajan tietoisuuden ja kypsyyden tasosta.

KUVIO 3. Urheiluun liittyvät kasvatuspäämäärät ja tavoitealueet
(Lintunen 1988, 174.)

Urheilujärjestöt ovat korostaneet urheilutoiminnan kasvatuksellisia tavoitteita vuodesta 1987 lähtien, jolloin Nuori Suomi-ohjelma käynnistyi. Arvokeskustelu on myös virinnyt. Suomen Liikunta ja Urheilu on kokenut tärkeäksi yhteisen arvopohjan ja

5. LIIKUNTAKASVATUKSEN TEHTÄVÄT JA MAHDOLLISUUDET

Liikuntakasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, jossa kasvatus- ja opetusmielessä harjoitetaan liikuntaleikkejä ja erilaisia liikuntamuotoja. Se on osa kasvatustapahtumasta, jossa tietoisesti pyritään kehittämään yksilöä niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin käyttäen hyväksi liikuntaa ja sen tarjoamia keinoja. Liikuntakasvatus on kasvatusta liikunnan avulla mutta myös kasvatusta liikuntaan. (Jääskeläinen, Korpilauri ja Tikkanen 1979, 10-20.)

Beck (1990, 356) arvostaa liikuntakasvatusta. Liikuntakasvatuksella on hänen mielestään paljon suurempi merkitys kuin urheilulla. Sana urheilu vie ajatukset yleisesti urheiluharrastukseen ja kilpailuun. Monelle urheilu merkitsee voittamista tai häviämistä, voittajia tai häviäjiä. Silti on monia, jotka haluavat vain osallistua. Tarvitaan liikuntakasvatusta, jonka tärkeä tehtävä on saada yksilöt parantamaan elämänlaatuaan omaksumalla liikunnallinen ja terveellinen elämäntapa. Jos lapsi valitsee itselleen liikunnallisen elämäntavan, voidaan sanoa liikuntakasvatuksen onnistuneen.

Sosiaalistuminen liikuntaan voi tarkoittaa myös sitä, että yksilö valitsee aktiivisen kilpaurheilijan roolin tai hänestä voi tulla aktiivinen urheilutapahtumien seuraaja. Jos sosiaalistumisprosessi epäonnistuu, yksilöstä voi tulla liikuntaa vieroksuva. (Liukkonen, Salminen & Savonen, 1992, 5.)

Aktiivi kilpailu-ura vaihtuu monella jossain elämän vaiheessa jonkin lajin tai lajien harrastamiseksi. Liikunta jatkuu harrastustasolla, jos yksilölle on jäänyt miellyttäviä muistikuvia liikunnan ja tekemisen ilosta. Jotta näin kävisi, on lajien ohjaajilta ja valmentajilta saatu kannustus, rohkaisu ja usko täytynyt sisäistyä osaksi hyvää itsetuntoa ja positiivista minäkäsitystä. (Sinkkonen 1995, 15.)

määritelty liikunnan itseisarvoksi ”Liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa”.
(Ruuskanen 1995, 6.)

Lasten ja nuorten vanhemmat ovat varsin tyytyväisiä liikuntaseurojan toimintaan. Yli 90 % vanhemmista oli erittäin tai melko tyytyväisiä lastensa urheiluseuroissa saamaan valmennukseen, ohjaukseen ja kasvatukseen. Merkittäviä lajikohtaisia eroja ei havaittu.
(Ranto ja Pehkonen 1995, 11.)

Urheilujärjestöjen kasvatustoimintaan kohdistetaan myös kritiikkiä. Urheilujärjestöjen tavoitteet ja käytäntö ovat vielä edelleen kaukana toisistaan. Jos sama organisaatio huolehtii sekä lajin huippu-urheilusta että lapsi- ja nuorisourheilusta, on ristiriita valmis. Liikuntakasvatukseen ei sovellu huippu-urheiluun kuuluvat erottelu, karsinta ja poispuhottaminen. (Laakso 1994, 21.) Liikuntaa tulisi voida harjoittaa ilman pelkoa terveyden menettämisestä, itsetunnon uhasta tai muusta vastaavasta (Rauste-von Wright 1996, a 4).

Liikuntalakikomitea (1990:24, 57-58) on asettanut 1990-luvun kehittämistoiminnan yhdeksi avainalueeksi liikuntakasvatuksen ja siinä lasten ja nuorten liikunnan. Valitseminen perustuu sekä liikunnan laajaan suosioon lasten ja nuorten harrastusmuotona että liikunnan tarjoamiin merkittäviin mahdollisuuksiin tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Lisäperusteina mainitaan liikunnan aktiivinen, vapaaehtoinen, motivoiva ja hyviä vuorovaikutustilanteita tarjoava luonne.

Liikunta ja urheilu kasvatusympäristönä voi tarjota mahdollisuuden myönteisiin mutta myös kielteisiin vaikutuksiin. Tunnustettu perusasia on, että liikunnan kasvatusvaikutukset riippuvat siitä, miten lapsi ja hänen kehitystarpeensa otetaan huomioon, miten vuorovaikutustilanteet on järjestetty ja millainen kasvuympäristö on pystytty järjestämään. (Telama 1989, 87.)

6. NAISVOIMISTELU KASVATUSYMPÄRISTÖNÄ

6.1. Naisvoimistelun kivijalat

Naisvoimistelulla on satavuotiset perinteet, sillä jo vuonna 1896 perustettiin Suomen Naisten Voimisteluliitto. ” Suomen naisten voimisteluliiton perustivat voimistelua harrastavat naiset, jotka olivat heränneet oivaltamaan fyysisen kasvatuksen tärkeyden. Kansan, joka haluaa elää, on oltava ennen kaikkea terve. Etenkin naisten terveys ja tarmo ovat kansan elinjuurille tärkeä tekijä, sen takia on herätettävä kaikki maan naiset hoitamaan kehoaan järkiperaisella tavalla”, kirjoitettiin ennakkoluulottomasti järjestön Kisakenttä-lehdessä vuonna 1911. (Nykänen, A-S. 1996, 6-8)

Vuosien saatossa naisvoimistelusta vastaavia liittoja yhdisteltiin ja uusia perustettiin. Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto, ja vuodesta 1994 Suomen Voimistelu- ja Liikuntaseurat SVoLi ry ovat huolehtineet ansiokkaasti naisten, tyttöjen ja lasten liikunnasta. Lasten liikunta on saanut huomattavasti lisää arvoa. SNLL oli yksi perustajajäsenistä, kun Nuori-Suomi- ohjelma organisoitui omaksi yhdistykseksi keväällä 1993. Nykyään on siirrytty yhä enemmän eriytyneen toiminnan kauteen, jossa eri kohderyhmille on suunniteltu kokonaisuuksia. Kilpailutoimintaa on tarjolla sitä haluaville, mutta liitossa muistetaan myös ne, jotka hakevat liikunnasta rentoutumista ja nautiskelua tai tervettä ja kuntoa. (Nykänen, A-S. 1996, 13, 62, SNLL 1993,16.)

Moniarvoisuus, joka sisältää myös tasa-arvon, erilaisuus, ihmiskeskeisyys, vastuullisuus ja rohkeus ovat arvoja, jotka liiton puheenjohtaja Pirjo-Liisa Vilenius (1993, 394) luettelee liittonsa toiminnan kivijaloiksi.

Naisvoimistelun suosio on jatkunut. SNLL:n jäsenseuroja oli vuonna 1993 383 ja niiden jäsenmäärä 115453, josta 7 - 10-vuotisten tyttöjen määrä oli 10274 (SNLL 1993, 43). Yhdentymisen jälkeen marraskuussa 1994 SVoListasta tuli harrastajamäärien perusteella Suomen Palloliiton ja TUL:n kanssa suurin liikuntajärjestö. (SVoLi ry 1994, 5)

6.1.1. Ohjaajakoulutus lasten ohjaajille

SNLL:n ja SVoLin koulutusjärjestelmä suosittelee ohjaajaksi aikovalle ensimmäiseksi kurssiksi ohjaajan starttikurssia tai Nuori Suomi-kurssia. Ikäsuositus ohjaajaksi aikovalle nuorelle on 15 ikävuotta. Varsinainen peruskoulutuskurssi on peruskurssi lasten ohjaajille, joka vastaa entistä C-lajiosaa. Kaikkiaan 275 ohjaajaa koulutettiin vuoden 1993 aikana aluejastojen järjestämällä peruskursseilla. Peruskurssin käytyään ohjaaja voi täydentää koulutustaan erilaisilla modulikursseilla ja vähintään vuoden ohjaustyön jälkeen hakeutua lasten voimistelunohjaajien jatkokurssille. Lajitutkinto on ylin korkeimman tason koulutusta. (SNLL kurssit 1993, 3, SNLL kouluttaa kesä 1994, 5, SNLL 1993, 35.)

6.2. Voimistelun kasvatukselliset tavoitteet

Lasten voimistelunohjaajien peruskurssilla korostetaan ohjaajaksi aikovalle, että hän tulee olemaan ryhmänsä jäsenille tärkeä oheiskasvattaja, jonka tietoiset tai tiedostamattomat ratkaisut ja toiminnot ovat arvioitavissa vasta vuosien päästä. (Kataja 1992, 8.)

Voimistelun tavoitteet tunne-elämän ja yhteistoimintakyvyn alueella ovat: havaintotoimintojen, muistin ja ajattelukyvyn kehittäminen, voimisteluun liittyvien käsitteiden ja tietojen ymmärtäminen, liikunnan merkityksen ymmärtäminen, minäkuvan ja itsetunnon vahvistaminen, positiivisten luonteenpiirteiden vahvistaminen, ohjeiden ja sääntöjen noudattaminen ja vastuun kantaminen. Kasvattaminen voimistelun avulla tarkoittaa myös kasvattamista myönteisiin elämyksiin, itsensä ilmaisuun, luovuuteen ja esteettisiin suorituksiin. (Kataja 1992, 8-9.)

Valtakunnallisen Nuori-Suomi ohjelman 6 - 9 -vuotiaiden lasten liikunnanohjauksen periaatteita ovat: lapsi keskipisteenä, myönteinen ja kannustava ilmapiiri, monipuolisuus, leikinomaisuus ja kasvatus liikunnan avulla. Tämän ikäisten liikunnan

mottona on ”tahdon osallistua”. (SNLL voimistelunohjaajan opas 16 - 9 -vuotiaiden lasten ohjaajille, 1-3.)

6.3. Voimistelua ja leikkiä

Suomalaisen naisvoimistelun pohjana on perusvoimistelu, jonka harjoittelu aloitetaan naisvoimisteluseuroissa 7-8-vuoden iässä. Hilma Jalkanen on sanonut:

”Perusvoimistelun tehtävänä on poistaa liikuntaa ehkäisevät estot; varustaa voimistelija jokapäiväisen elämän liikuntaan ja virittää hänet myös vaativampaa rytmistä suoritusta varten.” (Vilenius 1988, 70-71.)

Perusvoimistelun liikunnalliset tavoitteet ovat liikuntatarpeen tyydyttäminen, harjoittamisen oppiminen, ryhdin parantaminen ja fyysisten kuntotekijöiden ja liikehallintatekijöiden kehittäminen. Perusvoimistelussa voimistelija hankkii liikunnalliset perustaidot, joita hän voi kehittyneemmän, ilmaisullisen voimistelun lisäksi hyödyntää minkä tahansa liikuntamuodon parissa. Oppimisen motivaatiota tukevat taitosuoritukset, esim. tyttöjen voimistelun merkkijärjestelmä sekä esitys- ja kilpailuohjelmat ja liikuntaleikit. (Kataja 1992, 9, Vilenius 1988, 70-81, Rasimus 1988, 101.)

Alle 10-vuotiaat voivat osallistua sarjassaan liiton joukkuevoimistelumestaruuskilpailuihin. Joukkuevoimistelu on kehittymässä myöskin jo lasten sarjassa kilpaurheilullisempaan suuntaan. Tyttöillä on jo viikkosuunnitelmat, vuositavoitteet ja kilpailukaudet. (Suomaa 1994, 184-186.)

Rytminen kilpavoimistelu tarjoaa lisäksi kilpailullisia haasteita. Jumppasirkuskoululiikuntaprojekti ja Musiikista liikkumaan-tapahtuma ovat tapahtumia, joissa on pääasiassa iloinen osallistuminen, toisilta oppiminen ja liikunnan riemu. (SVoLi 1994, 23, 25, Suomaa 1993, 202-203.)

Tunneperäiset tavoitteet ovat ihmisen ja lapsen huomioimista. Voimisteluharjoituksissa tulisi olla vapautunut, myönteinen ja kannustava oppimisilmapiiri. Kun tunneilla edetään pienin edistysaskelin, syntyy todennäköisesti onnistumisen elämyksiä ja miellyttäviä kokemuksia. Voimistelutunnin tulisi sisältää sekä opettaja- että oppilaskeskeisiä tuokioita. (Vilenius 1988, 80-81.)

Sosiaalisten tavoitteiden huomioiminen luo turvallisuutta lapsille, ohjaajille ja vanhemmille. Sääntöjen, määräysten ja ohjeiden noudattaminen ja sisäistäminen ovat edellytyksenä sekä turvallisuudelle että taitojen oppimiselle. Parin auttaminen, tukeminen ja häneen tarttuminen ovat yksinkertaisia mutta kallisarvoisia ihmissuhdetaitoja. Jokaisen lapsen täytyisi tuntea itsensä arvostetuksi ryhmän jäseneksi, joka voi sanoa mielipiteensä yhteisestä toiminnasta. (Vilenius 1988, 83.)

Naisvoimisteluseuran ohjaustoiminnan ensisijaisena tavoitteena on edistää liikunnallisia perustietoja- ja taitoja sekä niitä erityisvalmiuksia, joiden varassa kehitytään taitavaksi ja osaavaksi voimistelijaksi. Tavoitteena on herättää pysyvä liikuntaharrastus ja sen myötä myönteinen asenne yleensä liikuntaa kohtaan. (Kataja 1992, 8.)

Liikuntaleikit ovat tärkeä ja mieluinen tyttöjen voimistelutunnin aihe. Leikki on apuväline, joka saa voimistelijan soveltamaan oppimiaan taitoja, totuttaa järjestykseen ja sääntöihin sekä luo iloa, jännitystä ja vauhtia tuntiin. (Vilenius 1988, 80-81.)

Leikinomaisilla harjoituksilla voi lapsen saada innostumaan ja yrittämään parhaansa. Lapsi voi tällöin oppia, että aina ei tarvitse voittaa. Toisaalta peli tai kilpailu voi olla lapselle juhlahetki, jossa voi harjoitella myös menestyksen tai tappion mukanaan tuomien tunteiden kohtaamista. (Nykänen 1996, 20.)

Leikin avulla lapsen on mahdollista myös oppia reilun pelin säännöt, jotta joka hetki ei tarvita tuomareita (Kataja, 1992, 25).

Leikki ei ole vastakohta pitkäjänteiselle valmentautumiselle, vaan se on lapsen tapaa oppia vaadittavia tietoja ja taitoja. Moni lapsi on kyllästynyt ja lopettanut harrastuksensa, kun hänelle on teetetty aikuisilta kopioituja, yksitoikkoisia harjoitteita. Kilpailutavatkin ovat olleet samanlaisia kuin aikuisilla. Mutta voidakseen kilpailla toisiaan vastaan, täytyy lasten ensin osata leikkiä keskenään. (Karvinen ym. 1991, 15.)

6.4. Voimistelunohjaus kasvatustapahtumana

Lasten ohjaaminen on täysin rinnastettavissa vanhemmuuden ja opettajan työn kanssa. Myös lapsen ohjaajan ja valmentajan tehtävä on ensisijaisesti auttaa lasta kasvamaan sellaiseksi persoonalliseksi yksilöksi, joka kykenee vapautuneesti hyödyntämään kaikkia kykyjään ja lahjojaan. (Nykänen 1996, 11.)

Miten kasvatusta toteutuu voimisteluharjoituksissa? Heikkilä ja Häggblom (1992, 124) tutkivat kasvatuksellista toimintaa 10 - 13-vuotiaiden voimistelijoiden harjoitustunneilla. Tutkimuksessa oli mukana 5 opettajakoulutuksen saanutta ja 5 muuta voimisteluvälmentajaa. Välmentajat käyttivät harjoitusten ajasta 47 % erilaisten ohjeiden antoon. Tunnit olivat komentotyylillä ohjattua voimistelua. Positiivista palautetta annettiin vähän, samoin kuin kasvatuksellisia ohjeita. Ne liittyivät lähinnä tapakasvatuksellisiin asioihin ja epäurheilijamaiseen käytökseen. Kasvatuksellista toimintaa havaittiin olevan opettajilla 20 % koko harjoitustapahtumasta ja muilla välmentajilla 11 %. Välmentajan kasvatukselliseksi toiminnoiksi luokiteltiin tutkimuksessa kasvatuksellinen ohje, positiivinen ja negatiivinen palaute, kysymys, välmentaja hyväksyy tai hylkää urheilijan ehdotuksen ja kuuntelu/keskustelu.

Mäenpää ja Kulmala (1989, 105-110) päätyivät tutkimuksessaan samansuuntaisiin tuloksiin. Heidän tutkimuksessaan oli mukana eri lajien välmentajia, myös naisvoimisteluvälmentajia. Varsinaisia kasvatuksellisia ohjeita esiintyi vähän, mutta valmennustapahtumat sisälsivät runsaasti kasvatuksellisuutta.

Liukkonen (1993, 95) observoi 156 eri lajin valmentajan harjoitustoimintaa. Valmentajien harjoitustoiminnasta kaksi kolmasosaa oli ohjeiden antoa, suoritusten näyttöä ja avustamista sekä toiminnan tarkkailua. Palautteen määrä oli vähäistä; positiivista kuitenkin enemmän kuin negatiivista. Valmentajat olivat enemmän tehtävä- kuin ihmissuhdekeskeisiä, sillä toiminnot tapahtuivat pääsääntöisesti ohjaajan aloitteista ja päätöksistä. Naisvoimistelussa ja muissa voimistelulajeissa, joissa oli pääsääntöisesti naisvalmentajia, aktiivisen harjoitustoiminnan osuus valmentajan harjoitustoiminnasta oli suurin.

Tutkimukset osoittavat, että seurojen voimisteluharjoituksissa valmentajien toiminta on pääosin kasvatusta liikkumaan. Onko samoin ala-asteen liikunnan opetuksessa? Saarikosken ja Saarisen (1991, 70) tekemän tutkimuksen mukaan ala-asteen liikunnan opettajat ilmoittivat tavoitteenaan olevan kasvatusta liikunnan avulla, mutta oppilaat kokivat liikunnanopetuksen painottuvan tavoitteeseen kasvatusta liikuntaan.

Kasvattaminen liikunnan avulla ei ole helppoa, vaikka siihen olisi haluakin. Harjunpää ja Korhonen (1993, 77) esittivät pro gradu-työssään, että opetusharjoittelijat hallitsivat hyvin liikunnan oppiaineksen, mutta eivät vielä pystyneet toteuttamaan kasvatusta opetuksessaan.

Nuorella ohjaajalla on ohjaustyössään tukenaan oman ohjaajansa, opettajansa tai valmentajansa käyttäytymismalli. Handalin ja Lauvåsin (1987, 10) mukaan juuri tällaiset omat kokemukset, päätelmät ja hypoteesit auttavat muodostamaan omaa toimintamallia.

Heikkilä ja Häggblom (1992, 124) pohtivat tutkimuksessaan, miten paljon kasvatuksellinen toiminta ja ohjeiden anto yksinään kuvaavat voimistelun harjoitustapahtuman kasvatuksellista merkitystä. He olettavat, että valmentajan persoonallisuudella, johtajuus-ominaisuuksilla ja ryhmän vuorovaikutussuhteilla, ohjaajan koulutustason lisäksi, on myös merkitystä lapsen kasvuun ja kehitykseen.

6.4.1. Lasten ohjaajat

Samalla kun liikunnan kasvattavasta vaikutuksesta ja kasvatustavoitteista on alettu puhua, on kasattu ohjaajalle melkoisesti haasteita ja vastuuta. Tilanteen ja tarpeen mukaan hänen on oltava ryhmän johtaja, kasvattaja, opettaja, valmentaja ja ystävä. Hänen täytyisi olla hyvin tasapuolinen, tunne-elämältään vakaa ja motivoitunut tehtäväänsä, ja hänellä tulisi olla runsaasti tietoa ja taitoa liikunnasta ja kasvatuksesta. (Karvinen ym. (1991, 46-47, Cratty 1983, 243.)

Lapsen ohjaajalta ei edellytetä lajinsa syvällistä tuntemista, toki hänen edellytetään tuntevan lajitavoitteet ja harjaannuttavan niitä monipuolisesti. Pääpaino lapsen ohjaamisessa asetetaan lapsen maailman ymmärtämiselle ja kunnioittamiselle. (Nykänen 1996, 11, SNLL voimistelunohjaajan opas I, 12).

Ohjaajaalta vaaditaan myös opettajan roolin hallitsemista. Hotz (1992,5-6) korostaa opettajan persoonallisuuden merkitystä hyvän opettajan ominaisuuksia määritellessään. Hyvä ammatillinen tietämys on tärkeää, mutta tärkeintä on se tapa ja tyyli, millä opettaja pyrkii päämääräänsä. Opettajan täytyy toimia vakuuttavasti ja uskottavasti ja hänellä tulee olla tiettyä säteilyä. Hyvä opettaja näyttää esimerkillään mallia, mitä merkitsee positiivinen asenne eri tilanteissa.

Lombardon (1987, 25-27) humanistinen toimintamalli urheilussa tarjoaa parhaiten mahdollisuuksia lasten liikunnan kasvatustavoitteiden toteuttamiselle. Humanistinen käsitys korostaa liikuntaa ilon lähteenä eikä kilpailun välineenä. Humanistisen käsityksen mukaan ohjattu liikunta voi auttaa yksilön kehitystä luomalla tilanteita, joissa yksilö pystyy tekemään asiallisia ratkaisuja, samoin kuin hän pystyy ilmaisemaan tunteitaan ja ideoitaan vapaasti. Aktiivisuus liikunnassa tulee olla tasapainossa harrastajan mielenkiinnon ja tavoitteiden kanssa.

Lombardo esittää humanistisen kasvatuksen mallissaan seitsemän komponenttia, jotka ovat keskeisiä humanistiselle ohjaajalle ja valmentajalle.

TAULUKKO 1. Lasten voimistelunohjaajan toimintaan sovelletut humanistisen valmennuksen periaatteet Lombardo soveltaen (Lombardo 1987, 42-50).

PERIAATE	SOVELLUS
1. Menestys	Lapsen kehitystasoa kunnioitetaan
2. Positiivinen kunnioitus	Ohjaaja arvostaa jokaista lasta
3. Osallistuminen	Ohjaaja innostaa voimistelijoita
4. Vuorovaikutus	Voimistelijoita kuunnellaan
5. Kognitiivisuus	Voimistelijoita rohkaistaan itsenäiseen, luovaan ajatteluun
6. Aitous	Ohjaaja on teeskentelemätön ja rehellinen
7. Empatia	Ohjaaja ymmärtää lasta

Nykänen (1996, 60-61) korostaa vielä, että ohjaaja on lapsille malli, jonka myönteinen, arvostava ja kannustava suhtautumistapa heijastuu lasten käyttäytymisessä.

Harjoitusten ja koko toiminnan suunnittelu on osa ohjaajan työtä. Täten ohjaaja voi varmistaa tuntien turvallisuuden, harjoitusten ja kanssakäymisen sujuvuuden. Lapselle tulee antaa mahdollisuus osallistua myös suunnitteluun ja täten tuntea itsensä tärkeäksi ja hyväksytyksi. (Nykänen 1996, 11-12, 22-23, SNLL voimistelunohjaajan opas 1, 7-12.)

Lasten voimisteluun sisältyy monia piirteitä, jotka tekevät siitä hyvän kasvun ohjauksen välineen. Ohjaajan ei tarvitse kuitenkaan toimia yksin. Kodilla ja vanhemmilla, voimisteluseuran ja ohjaajan lisäksi on tärkeä rooli voimisteluharrastuksen mahdollistajana. Lapsen voimisteluharrastus voi parhaimmillaan johtaa kaikille osapuolille antoisaan ja hedelmälliseen yhteistyöhön. Seuran ja ohjaajan tiedonannot lasten vanhemmille ovat edellytys luottamuksellisen suhteen luomiseksi lasten

vanhempiin. Ryhmän tavoitteet olisi hyvä laatia yhdessä vanhempien kanssa. Silloin todella kartoitettaisiin yhteiset kasvatukselliset tavoitteet. Ohjaaja on kuitenkin ryhmän johtaja, jolla on aina viime kädessä vastuu ryhmän toiminnasta. Ohjaaja voi lisätä ryhmänsä toimivuutta ja viihtyvyyttä keskustelemalla vanhempien kanssa lasten harrastuksesta ja järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia ja yhdessäolohetkiä. Toisensa tunteminen helpottaa yhteistyötä. (Nykänen 1996, 42-45, 86.)

7. TUTKIMUKSEN TEKEMISESTÄ

7.1. Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla vaasalaisten 7 -10-vuotiaiden tyttövoimistelijoiden ohjaajien ja vanhempien näkemyksiä ja odotuksia voimisteluharrastuksesta ja sen vaikutuksesta kasvavaan tyttöön ja toimintaan harrastuksensa parissa.

Koska lajia kuitenkin vielä pääosin harrastavat naiset ja tytöt, on todennäköistä, että kotona juuri äidit ovat tyttöjen voimisteluharrastuksen tukijoita. Siksi halusin saada äitien mielipiteitä tyttäriensä voimisteluharrastuksesta, sen mahdollisesta kasvattavasta merkityksestä ja kasvatuksesta yleensä. Erittäin kiinnostunut olin siitä, mitä mieltä äidit olivat tyttäriensä voimisteluohjaajista ohjaajina ja kasvattajina. Halusin myös tietää, millaiset motiivit ohjaajalla on ohjaustyöhönsä ja miten hän kokee itsensä kasvattajana. Äitien ja ohjaajien mielipiteet 7 -10-vuotiaan tytön ihanneviikosta olivat myös mielenkiinnon kohteena. Tärkeänä pidin ohjaajien ja äitien mielipiteitä kodin, ohjaajien ja seuran välisestä tiedonkulusta ja yhteistyöstä. Tällaisella tutkimusotteella ei tavoiteta objektiivista totuutta, vaan eri näkökulmia samasta ilmiöstä (Tynjälä 1991,388). Valitsin teemahaastattelun tutkimusmenetelmäksi. Äitien ja ohjaajien teemahaastattelun kysymysrunko on liitteessä 1.

7.2. Tutkimusprosessi

Vaasassa on kolme vireästi toimivaa suomenkielistä voimisteluseuraa, jotka ovat Suomen Voimistelu- ja Liikuntaseurat SVoLi ry:n jäseniä. Kaikilla seuroilla on vahva ”snelliläinen” voimisteluperintö. Vuoden 1994 vuositilastojen mukaan kaupungissa oli 164 voimistelua harrastavaa 7 - 10-vuotiasta tyttöä ja 11 ryhmää eri puolilla kaupunkia. Tähän tutkimukseen valitsin viiden eri ryhmän ohjaajat, joilla oli ryhmissään yhteensä n. 90 tyttöä. Lisäksi valitsin kuuden voimistelijatyttöjen äidin.

Soitin seurojen yhteyshenkilöille ja kerroin tutkimuksestani. Sain samalla 7 - 10-vuotiaiden tyttöjen ohjaajien yhteystiedot. Tunsin oman seurani ohjaajat ja valitsin viidestä ohjaajasta ne kolme nuorta alle 20-vuotiasta ohjaajaa, joilla oli vähintään vuosi ohjaajakokemusta. Asuinpaikkakunnan ja seuran vaihdon vuoksi en toiminut tyttöjen ohjaajana enkä johtokunnan jäsenenä vuosina 1990-92. Kaksi seuraavaa vuotta olin 10-12-vuotiaiden tyttöjen ohjaaja, enkä ollut millään tavalla vaikuttamassa tutkimuksessa mukana olevien seurani ohjaajien ohjaajatyön alkamiseen. Toisilla seuroilla oli kolme toimivaa tyttöryhmää, joten valitsin yhden ohjaajan kummastakin samalla periaatteella. Otin yhteyttä ohjaajiin puhelimitse. He suhtautuivat erittäin myönteisesti haastattelupyyntöni ja samalla sovimme haastatteluajat.

Sain seurojen tyttöryhmien ohjaajilta useiden tyttöjen äitien yhteystietoja. Kaikkia äitejä en tavoittanut puhelimitse, mutta ne, jotka tavoitin, suostuivat mielellään haastatteluun. Neljän äidin tytöt voimistelivat samassa seurassa. Muista seuroista valitsin yhden kummastakin. En halunnut vertailla seurojen ja ohjaajien toimintaa keskenään millään tavalla, joten sillä ei ole merkitystä, mitä seuraa ohjaajat ja äitien voimistelijatyöt edustavat. Kahden äidin kanssa sovimme haastattelusta lasten pikkujoulussa.

Aloitin haastattelut marraskuussa 1993 ja viimeisen haastattelun suoritin maaliskuussa 1994. Nauhoitin keskustelut pienellä haastattelunauhurilla. Selvitin jokaiselle haastateltavalle vielä haastattelun alussa tutkimuksen tarkoitusta ja lupasin käyttää tietoja luottamuksellisesti. Sen tähden käytän haastateltavistani keksittyjä nimiä. Haastattelujen pituudet vaihtelivat ensimmäisestä 20 minuutin haastattelusta 45 minuutin haastatteluun. Kaikki äitien haastattelut olivat pidempiä kuin ohjaajien haastattelut.

Valitsin ensimmäiseksi haastateltavakseni tuntemani oman seuran ohjaajan, koska tutun kanssa tuntui helpommalta aloittaa. Tilanne oli varmaan jännittävä nuorelle ohjaajalle. Suoritimme keskustelumme koulun käytävällä rauhallisessa paikassa. Haastattelun kuluessa tunnelma vapautui. Keskustelu oli asiallista, eikä lähtenyt rönsyilemään. Kuunnellessani nauhoitusta, huomasin käyttäneeni johdattelevia kysymyksiä.

Myöhemmissä haastatteluissa osasin paremmin valaista asioita lisäkysymyksin, ilman johdattelua.

Seuraavaksi haastattelin erästä voimistelija tytön äitiä, voidakseni tarkistaa tutkimuksen teema-alueita ja kysymysten kattavuutta. En kuitenkaan tehnyt muutoksia teema-alueisiin. Haastattelin äitiä voimistelusalin pukuhuoneessa ennen hänen kuntovoimistelutuntiaan. Äiti kertoi hieman jännittävänsä. Hän oli hyvin puhelias ja kertoi miettineensä haastatteluteemaa etukäteen. Saimme haastattelun valmiiksi hyvissä ajoin ennen hänen kuntovoimistelutuntiaan.

Muut ohjaajahaastattelut suoritin kouluni työtiloissa ja luokkahuoneissa. Pelkäsin aluksi, että tuntemani ohjaajat olisivat kokeneet kysymykseni uteluksi heidän ohjaustyönsä onnistumisesta. Uskon kuitenkin, että ohjaajat kertoivat avoimesti kokemuksistaan ja ajatuksistaan, koska he kertoivat hyvin avoimesti ongelmistaankin. Minusta tuntui, että ohjaajat pitivät haastattelua paremminkin luottamuksen ja huomion osoituksena.

Kahden äidin haastattelun suoritin kotonani, jonka lisäksi kävin kolmen äidin kotona. Kahden äidin haastattelutilanteessa oli paikalla myös perheen pikkutyttö, joka sopivasti laukaisi alun jännittynyttä ilmapiiriä. Kolmannessa kotihaastattelussa mukana oli itse voimistelija tyttö, mutta hän oli melko hiljainen, eikä häirinyt haastattelutilannetta. Kahden perheen koira vapautti sopivasti tunnelmaa, mutta paikoin myöskin häiritsi keskittymistä. Viimeinen haastatteluni oli äidin haastattelu ja minusta tuntui, että mitään uutta ei enää ilmene, joten en enää lisännyt haastateltavieni määrää. Kaiken kaikkiaan äitien haastattelut sujuivat hyvin leppoisasti alun pienen jännityksen lauettua.

Sekä äidit että ohjaajat olivat miettineet asioita etukäteen ja paneutuivat kysymyksiin ja keskusteluun huolella. Haastattelutilanteissa kouluilla ”ei kenenkään maalla” oli mielestäni helpompi keskittyä itse asiaan. Ohjaajat puhuivat vaputuneemmin kuin äidit. Ehkä he opiskelijoina olivat tottuneempia haastatteluihin. Mielestäni haastatteluita helpotti se, että tunnen voimistelualan melko monipuolisesti, myöskin

paikallisesti. Kaikki kysymysaiheet eivät tulleet kuitenkaan jokaisessa haastattelussa täysin kattavasti esiin, koska keskustelun versotessa johonkin suuntaan mahdolliset tarkennukset saattoivat unohtua.

Nauhoitetut haastattelut purin kirjoitettuun muotoon sanasta sanaan pitkän ajan kuluessa. Tekstit, joita kertyi 55 konekirjoitusliuskaa, ryhmittelin teemoittain. Opettajan työni ja harrastukseni ovat kuitenkin pitkittäneet kirjoittamisen alkamista. Tammikuussa 1997 otin viranhoidostani ja seurassa ohjaustyöstäni vapaata ja aloin keskittyneesti paneutua tutkimuksen tekemiseen ja kirjoittamiseen. Kuuntelin nauhat vielä kertaalleen ja luin tekstit läpi. Olen pyrkinyt käyttämään paljon lainauksia. Grönfors toteaa (1982, 183) esimerkkien elävöittävän tekstiä ja antavan paremman kuvan siitä, millaisin perustein johtopäätökset ovat tehty.

7.3. Teemahaastattelu

Katsoin, että teemahaastattelulla saisin parhaiten olennaista ja syvällisempää tietoa. Teemahaastattelu on lähellä keskustelutilannetta, jossa vähän haastattelukoulutusta saanut haastattelija toimii kuin ketä tahansa ystävää tai tuttavaa jututtaessaan (Alasuutari 1993, 112-113.)

Teemahaastattelu on eräänlainen välimuoto lomake- ja avoimen haastattelun välillä. Teemahaastattelussa pyritään tiedossa olevien teema-alueiden puitteissa keskusteluun haastattelijan ja haastateltavan välillä. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat mutta kysymykset ovat avonaisia. Teemahaastattelu sopii käytettäväksi silloin, kun tutkimuksen kohteena on emotionaalisesti arat aiheet tai heikosti tiedostetut seikat. Haastattelussa voidaan kysymysten uudelleen esittämisellä ja oikaisemisella ohjata haastateltavaa oikeaan suuntaan. Mieliäpidokysymyksillä voidaan selvittää tunteita, asenteita ja arvostuksia. (Hirsjärvi 1985, 35-36, 44-45.)

8. TULOKSIA

8.1. Voimistelunohjaajat

Kaikki ohjaajat olivat nuoria, 15 - 20-vuotiaita ja kaikilla oli ohjauskokemusta vähintään vuosi. Ohjaajat olivat aloittaneet ohjaustyönsä nuorina, kaksi tyttöä jopa 13-vuotiaana. Heistä kahta oli seuran johdon taholta pyydetty ohjaajaksi, samoin kuin kahta muutakin tyttöä. Käytän kaikista ohjaajista muutettuja nimiä. Ohjaajien taustatiedot ovat liitteessä 2.

Kaikki tytöt olivat opiskelijoita. Johanna oli vielä yläasteella. Sanna ja Taina olivat lukion viimeisellä luokalla, Anu ja Piia opiskelivat viimeistä vuotta ammattiin johtavassa koulussa.

Tyttöjen saama ohjauskoulutus oli melko kirjavaa, eivätkä tytöt muistaneet kovin tarkkaan käymiensä kurssien nimiä, vaan tarvitsivat hieman haastattelijan apua. Sanna ja Taina olivat C-ohjaajia. Nuori Suomi-ohjaajakoulutuksen olivat käyneet Taina ja Piia. Sanna ja Piia olivat olleet myös lajitekniikkakurssilla. Johanna oli käynyt starttikurssin ja senkin vasta kolmannen ohjausvuotensa alussa. Anulla ei ollut minkäänlaista koulutusta ja Piiaakin oli joutunut alkamaan ohjaustyönsä ilman koulutusta. Anu olisi ollut kiinnostunut menemään kurssille, mutta sopivaa kurssia hänelle sopivaan aikaan ei ollut löytynyt. Hänen muut harrastuksensa olivat olleet esteenä. Aina ei ole tarvittavia kursseja tarjolla tai ne eivät sovi kurssitettavan aikatauluun, joten joskus joudutaan alkamaan ohjaustyö ilman kurssitusta.

Vaikka ohjaajilla oli erilainen koulutus- ja kokemustausta, he olivat kaikki tyytyväisiä käymiensä kurssien käytännön antiin. Pia oli tyytyväinen lajitekniikkakurssiin, jolla hän mielestään sai hyviä tietoja ja taitoja opettamisesta ja mielekkästä harjoittelusta. Erään ohjaajan kommentti:

”Mun mielestä mä olen pärjännyt hyvin sillä tasolla millä mä ohjaan.”

Käydty kurssit ovat olleet todella käytännön tarvetta vastaavia tai sitten nuoret ohjaajat eivät vielä osaa vaatia kursseilta enempää. Liukkonen kritisoi urheilujärjestöjen

antamaa koulutusta liiaksi lajitaitoihin painottuvaksi. Hänen mielestään koulutuksessa pitäisi enemmän panostaa valmentajan ja ohjaajan opetuksellisiin taitoihin, joilla on keskeinen merkitys valmennustoiminnan humanistisuuden kannalta. (Liukkonen 1993, 98-100.)

Vaasalaiset tyttöryhmien ohjaajat olivat iältään, ohjauskokemukseltaan ja koulutukseltaan hyvin samanlaisia kuin muutkin 7-9-vuotiaiden tyttöryhmien ohjaajat Etelä-Pohjanmaalla. Vuonna 1992 suorittamassani kyselyssä 62 % ohjaajista oli alle 19-vuotiaita nuoria opiskelijoita ja 85 % ohjaajista oli ohjannut 0,5-4 vuotta. C-ohjaajakoulutus ja NS-ohjaajakoulutus olivat yleisimpiä käytyjä kurssimuotoja. Nuoret ohjaajat olivat todella tyytyväisiä saamaansa ohjauskoulutukseen. Ohjaajista 62 % ohjasi vain yhtä ryhmää, muut kahta. (Rintanen 1993,11-13.)

Sannalla, Anulla ja Piialla oli peräti 25-30 lasta ohjausryhmässään ja Johannalla 15. Kouluttamattoman tytönkin ryhmä oli suuri, joten hänen tapauksessaan koulutuksen puute ei ole ainakaan vähentänyt voimistelijoiden määrää. Taina piti ryhmänsä kokoa 10, sopivana ja riittävänä myös leikkeihin, joissa tarvitaan enemmän osanottajia. Pienempi ryhmä olisi hänen mielestään hankalampi. Kaikilla muilla paitsi Anulla oli lisäksi saturyhmän ohjausta. Tainalla oli peräti viisi eri ikäisten ohjausryhmää viikottain, saturyhmästä alle 16-vuotiaisiin ja aerobic-ryhmä, mikä oli poikkeavaa verrattuna aikaisempaan kyselytulokseen. (vrt Rintanen 1993). Kaikkien ohjaajien harjoitusryhmät voimistelivat 45 min. kerrallaan. Ryhmät sijaitsivat eri kaupunginosissa, joissa muillakin seuroilla oli voimistelutarjontaa.

8.1.1. Satuvoimistelijasta voimistelunohjaajaksi

Kaikilla haastatelluilla ohjaajilla oli pitkä omakohtainen lajikokemus. He olivat alkaneet voimisteluharrastuksen alle kouluikäisinä satuvoimistelussa, jatkaneet voimistelua tyttöryhmissä ja harrastivat edelleenkin. Johanna ja Anu harrastivat naisvoimistelua esiintyen ja kilpaillenkin. Muut harrastivat kuntovoimistelua käyden mm. aerobic-tunneilla.

”Oon tullut paljon ystävällisemmäksi. On tullut paljon enemmän kavereita. On sopeutunut nopeempaa isompiin porukoihin, kun menee joka paikkaan. Kun menee kilpailuihin, siellä on kaikki kavereita keskenään. Täsmällisyyttä.”

”Telle perusvoimistelu on antanut leveen pohjan. Oon saanu nopeutta ja notkeutta ja mulla on ollu siitä hyvä apu kaikissa muissa lajeissa, mitä mä oon tehny.”

Yhden ohjaajan ainoana harrastuksena oli voimistelu. Muiden harrastuspiiriin kuului lisäksi kilpasuunnistusta, yleisurheilua, jääpalloa, ringetteä ja karatea.

Seuran jokavuotinen tehtävä on kartoittaa seuraavan vuoden ohjaajatilanne.

Pikkutyttöjen ohjaajina toimii tutkimuksen (vrt. Rintanen) mukaan paljon alle 19-vuotiaita tyttöjä, jotka esim. opiskelun vuoksi lopettavat muutaman vuoden ohjauksen jälkeen. Naisvoimisteluseuroissa joudutaan etsimään 2-4 vuoden välein seuran pikkutyttöjen ryhmälle alkavaksi syksyksi uusi ohjaaja. Seuran johtokunnan jäsen tai ohjaaja kysyy usein ensiksi seuran aktiivivoimistelijalta, haluaisiko tämä ryhtyä ohjaamaan. Tällä tavoin alkoi kolmen haastatellun tytön ohjaajatyö.

”Kaverit rupes ohjaamaan. Ne oli vuotta vanhempia ja ne kertoi, mitä niille on sattunut siellä hauskaa. Kun ne sai opetettua uusia ohjelmia ja ku ne näki, että ne tytöt oppi tekemään niitä ja kuinka ne kehittyi eteenpäin. Hirveän mielenkiintoista.”

”Mä oon ihan lapsesta asti jumpannu. Koulussa meidän opo on meidän seuran johtokunnassa. Keskustelussa, kun kyseli harrastuksista, se ehdotti mulle. Se rupes sanomaan sitä, että seurassa oli pulaa ohjaajista. Sen kautta mä pääsin mukaan.”

Eri seurojen puheenjohtajat ja aktiivit tekevät myös yhteistyötä keskenään. Jos seuran ohjaaja muuttaa paikkakuntaa, puheenjohtaja ilmoittaa toisen seuran puheenjohtajalle koulutetun ohjaajansa olevan käytettävissä. Näin järjestyi Pialle ohjausryhmä opiskelupaikkakunnalla Vaasassa. Taina ilmoitti itse seuran johtoportaalille intonsa ohjaustyöhön, koska tiesi tyttöryhmän olevan ilman ohjaajaa edellisen lopettaessa.

Tutkimuksen mukaan (Koski 1994, 137-139) suuren kaupungin kuntoliikuntaseuran toimivuudelle on tärkeintä, millaiset inhimilliset resurssit seuralla on käytettävissään. Seuran toiminnalle on merkittävää, miten johto kykenee motivoimaan, jakamaan tehtäviä ja löytämään sopivia ihmisiä sopiviin tehtäviin. Suurilla seuroilla on

jonkinlaista systeemin vetovoimaa, joten niiden on helpompaa rekrytoida uusia jäseniä ja toimihenkilöitä kuin pienempien ja tuntemattomien seurojen.

Tutkiessaan 1990 talvisuurkisoihin osallistuneiden seuraihmissen motivaatioita vapaaehtoiseen liikuntaseuratyöhön totesi Reponen (1991, 31-42), että ohjaajat tulivat pääosin omatoimisesti seuratoimintaan mukaan. Ohjaajapula ei ollut suurin syy ohjaajaksi ryhtymiselle. Lisäksi havaittiin, että ohjaajan oma liikunnanharrastus oli vaikuttanut merkittävästi seuratyöhön ryhtymiselle, enemmän kuin esim. puheenjohtajilla ja sihteereillä.

Lapsista ja voimistelusta pitäminen ja halu ohjata olivat tärkeimpiä eteläpohjalaisten ohjaajien syitä ohjaajana toimimiseen. Puolet tutkimukseen osallistuneista 34:stä ilmoitti ohjaavansa, koska pitää lapsista. Kolmasosan vastauksissa mainittiin voimistelusta ja ohjaustyöstä pitäminen. Vain kaksi ohjaajaa ilmoitti syyksi ohjata seuran ohjaajapulan. (Rintanen 1993, 14.)

Nirkkonen (1993, 64) selvitti pro gradu-työssään 12 -18-vuotiaiden voimisteluohjaajien ja -valmentajien ohjausmotiiveja. Ohjaajat halusivat nähdä voimistelijoidensa kehityksen ja halusivat heidän saavan hyvän harrastuksen itselleen. Ohjaajat halusivat myös kehittyä ohjaajina.

Tämän haastattelututkimuksen 4 ohjaajaa innostui ohjaustyöstä, kun heitä pyydettiin. Vaikka vain yksi vaasalaisista ohjaajista oli hakeutunut omatoimisesti ohjaajaksi, ei se osoita, että muut eivät olisi halunneet. Nuoret tytöt voivat olla arkoja kyselemään ohjaajatehtäviä. He tarvitsevat pyynnön rohkaistuakseen. He eivät ole myöskään aina tietoisia siitä, että uusia ohjaajia tarvittaisiin.

Kaikki ohjaajat kertoivat pitävänsä lapsista ja lasten kanssa olosta. Eräs kokeneempi ohjaaja kertoi:

”Mun mielestä tämä on hirveän palkitsevaa. Eniten, minkä takia mä pidän, on noi lapset ja se kun niiltä saa hirveän paljon. Ne lapset...sen takia mä jaksan pitää.”

Jokainen ohjaaja on jatkanut ohjaustyötään ensimmäisen vuoden jälkeen ja neljä ohjaajaa on jaksanut ohjata toistakin lapsiryhmää. Muutaman vuoden ohjaus on tuonut ohjaajalle kokemusta ja osaamista, joka palkitsee itsessään ohjaajaa ja motivoi häntä eteenpäin.

”Joka vuosi on vaan kivempaa, kun huomaa, että kehittyy koko aika ja uusia asioita huomaa tytöistä. Osa ottaa erilaisia juttuja ja monipuolisempaa ja sellasta.”

Kaksi ohjaajaa oli haaveillut kouluttautumisesta opettajan ammattiin. Molemmat olivat kuitenkin todenneet käytännön ohjaustyössään, että tulevat pitämään ohjaustyön mieluummin harrastuksena kuin ammattina. Kokemukset olivat selventäneet heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan.

8.2. Äidit innostavat voimistelemaan

Äidit olivat iältään 30 - 40-vuotiaita. He olivat avioliitossa ja yhtä äitiä lukuunottamatta työssä kodin ulkouolella. Kaikki olivat käyneet ammattiin johtavan koulutuksen. Puolella perheistä oli 2 lasta, puolella 3 lasta. Voimistelua harrastava tyttö oli kolmen perheen nuorin, kahden perheen vanhin ja yhdessä keskimäinen. Käytän tässä myös äideistä muutettuja nimiä. Äitien taustatiedot ja tyttärien iät ovat liitteessä 3.

Äidit olivat yhtä lukuunottamatta harrastaneet liikuntaa nuoruudessaan tai alkaneet harrastuksen vasta aikuisiällä. Perheen kautta liikuntakokemukset olivat monipuolistuneet myös äidillä, jonka liikunnan harrastaminen rajoittui pienen villakoiran kävelyttämiseen. Onko liikunnassa ja voimistelussa jotain, joka sai jokaisen äidin tukemaan tyttärensä liikunnallista harrastusta?

Äidit olivat saattaneet tyttärensä voimistelun pariin joko viemällä itse tai kannustamalla. Viisi äitiä oli vienyt tyttärensä voimistelemaan alle kouluikäisenä joko satuvoimisteluun tai äiti-lapsivoimisteluun. Yksi äiti sai tyttärensä aloittamaan voimisteluharrastuksen vasta kouluikäisenä

Ansa ja Elsa olivat aktiivisia kuntoilijoita ja halusivat tyttärelleen mukavan liikunnallisen harrastuksen, jolla olisi terveyteen positiivista vaikutusta. Ansa lenkkeili ja kävi kuntosalilla.

”Liikunta, se antaa.....Kun lähtee hetkeksi juoksemaan, tulee semmosta varmuutta ja kovuutta-kyllä se tästä. Joskus kun jättää, ett jää muutama viikko väliin ettei tee yhtään mitään, tuntuu kuin olis käyrät laskenu.”

Perhe oli liikunnallinen ja harrasti yhdessä koiran hoitoa ja laskettelua. Tyttökerhossa käynti oli perheen 7-vuotiaan toinen harrastus. Koulu ja muut harrastuspaikat sijaitsivat lähellä kotia. Kaveri oli pyytänyt tytön mukaan jumppaan.

”Ihan mielellään sinne menee. Muistaa päivän ja ajan. On niin hyvä kun se on tossa koululla. On turvallista, ei tarvi viedä eikä hakea. Ihan ittekseen se kulkee.”

Äidin mielestä voimistelua voisi olla useamin kuin kerran viikossa. Hän kaipasi myös esim. jumppaleirejä, joissa oltaisiin yö poissa kotoa. Se auttaisi lasta itsenäistymään ja kasvamaan.

Elsa oli pitänyt kouluaikana muista liikuntamuodoista enemmän kuin voimistelusta ja oli yrittänyt saada tyttärelleen harrastuksen viemällä hänet mm. lentopallo- ja taitoluisteluharjoituksiin. Mutta kokemukset harjoituksissa olivat olleet niin negatiivisia, ettei tyttö ollut suostunut jatkamaan kyseisiä harrastuksia. Lopettamisen syynä oli ollut valmentajien liian suuret taitovaatimukset sekä moitteet osaamattomuudesta ja lapsenomaisesta käyttäytymisestä. Elsa oli kuitenkin aloittanut kuntovoimistelun jo lähes 10 vuotta sitten. Voimistelu oli hänelle nyt erittäin tärkeä.

”Siellä saisi sellaista, että se tietäis, mitä se tekee vapaa-aikanaan. Olis liikunnallinen. Se olisi hyväksi.....kavereita...kiva harrastus eikä ole mikään kallis....Semmoisen fiilingin, että liikunta olis hyväksi. Mä taisin sanua, menisitkö sinäkin, kun harrastuksia pitäis olla ja mm. tyttökerhoon mä oon käskeny sen mennä.”

Tyttö voimisteli nyt toista vuotta, kävi tyttökerhossa ja halusi ehdottomasti katsoa aina ”Kauniit ja rohkeat”.

Maija ja Elina olivat entisiä kilpaurheilijoita. Elina oli kilpaillut taitoluistelussa ja lopetettuaan kilpailemisen, hän oli ollut valmennus- ja tuomaritehtävissä. Elina oli harrastanut myös voimistelua. Hän kertoi tämän hetken harrastuksensa olevan lasten kускаaminen. Syksyllä hän oli aloittanut step-aerobic-tunnit, mutta talven mittaan harrastus oli jäänyt. Elina oli alunperin mennyt yhdessä tyttärensä kanssa äiti-lapsivoimisteluun.

”Tyttö on ollut aika hiljainen ja ujo pienenä. Se oli sille paikka tavata muita muksuja ja sai leikkiä muiden lasten kanssa. Se teki hyvää. Se on jäänyt.....Mä olen halunnut, että joku säännöllinen harrastus on koulun lisäksi.”

Elina oli koko ajan seurannut tyttärensä voimisteluryhmien toimintaa. Seuranvaihto ja sen myötä tyttären kuljettaminen oli tullut jossain vaiheessa ajankohtaiseksi.

”Vetäjä ei ollut oikein tehtäviensä tasalla. Niin mä päätin, että mä kuskan sen sitten kaupunkiin. Jos mä ilkeästi sanon, niin ne leikki koko talven mustaa miestä.”

10-vuotias tytär oli voimistellut jo kahdeksan vuotta. Hän voimisteli nyt sekä perus-että kilparyhmässä. Tyttökerho ja yleisurheilukoulu kuuluivat vielä harrastuksiin. Äiti ei ole millään tavalla painostanut tyttärtään harjoituksiin, vaan sanonut:

”Mee, jos tykkäät ja lopeta, jos tykkäät”

Maija oli nuoruudessaan juossut kilpaa piiritasolla. Hän uskoi liikunnallisten harrastusten tuovan paljon etua lapsilleen. Hänen mielestään nuoremman pojan lukihäiriökin parani, ja pojan keskiarvo nousi liikuntaharrastuksen myötä.

”keskittyminen ja ohjeiden kuunteleminen.....siitä on apua koulussakin.....Mielellään tekee kotitehtävätkin, kun tietää, että pitää mennä harrastuksiin.”

Molemmat vanhemmat pojat harrastivat aktiivisesti yleisurheilua. Maija oli varsinainen kannustaja. Hän oli kuljettanut jo satuvoimistelussa tyttärtään ja saman korttelin tyttöjä. Isoveljien malli oli lisäksi innostanut tyttöä harrastuksissa.

”Pojat oli isompia, niillä oli määrätty harjoitukset ja ne lähti harjoituksiin. Oli tärkeää, että hänelläkin on.”

Voimistelun lisäksi tyttö kävi lasten tanssissa, käsityöpajassa ja taitoluistelussa kerran viikossa, uimassa joka toinen viikko. Hän olisi halunnut vielä yleisurheiluharjoituksiin, mutta äidin mielestä se oli liikaa.

Hilkka ja Anja halusivat tyttärelleen liikunnallisia harrastuksia. He harmittelivat, kun heillä itsellään ei ollut harrastuksia. Varsinkin Anja oli katunut harrastamattomuuttaan. Hän oli ollut ujo ja arka ja olisi kaivannut enemmän kannustusta ja tukea. Nyt hän oli vahvasti tukemassa lastensa liikunnallisia ja muita harrastuksia.

”Koita harrastaa, niin näet mistä tykkäät.....Sitä on raahattu joka paikkaan.”

Hänen 15-vuotias poikansa harrasti aktiivisesti monta lajia ja se oli vaikuttanut myös tytön harrastusaktiivisuuteen. Tyttö oli kokeillut monia harrastuksia, jopa koripalloa poikien kanssa, mutta lopettanut. Anjan kannustusteemana oli ollut:

”Kun jotain aloitetaan, sitä harrastetaan ainakin se kausi loppuun.”

Koulunkäynnin alkuvuosina tytär oli jättänyt voimisteluharrastuksen pariaksi vuodeksi. Hän oli aloittanut sen kuitenkin uudelleen kaverinsa kanssa. Tytöt eivät voimistelleet oman lähikoulun ryhmässä vaan valitsivat kauempana olevan voimisteluryhmän harjoitukset, jonne menivät ainoastaan yhdessä ja jonne vanhempien piti heidät kuljettaa. Tytär kävi myös tyttö- ja puuhakerhossa ja melko usein viikonloppuisin seurakunnan leireillä. Kesällä hän pelasi isoveljensä tapaan pesäpalloa.

Hilkka muisteli tanhunneensa nuoruudessaan jopa kilpailleen, mutta terveydelliset seikat olivat estäneet aktiivisen urheilemisen. Hän olisi kuitenkin nyt halunnut harrastaa jotain. Hilkka oli houkutelut tyttärensä lähialueen voimisteluryhmään osaksi siksi, että tämä saisi uudella paikkakunnalla kavereita. Tyttö aloitti voimisteluharrastuksen kuitenkin keskustan tehovoimisteluryhmässä.

”Innostunut, se tykkää kauheasti. Varmaan jotain antaa. Onhan ne ystävät ja on jotain tekemistä. Mun puolesta voisi olla jotain muutakin....Suositeltiin taidekoulussa jatkamista, mutta Vaasassa ei ollut.”

Äiti ei ollut asettanut voimisteluharrastukselle mitään kasvatusvelvoitteita.

”En ole edes ajatellut, että liikunnassa voisi olla jotain.....En mä osaa sanoa”.

Lasten tanssi oli tyttären toinen harrastus. Kaksi harrastusta tuntui sekä äidin että tyttären mielestä riittävältä. Molempiin harrastuksiin tarvittiin kuljetus.

Kaikkien tyttöjen perheissä sisarukset ja ainakin toinen vanhemmista harrasti liikuntaa. Äidit olivat mielissään tyttäriensä voimisteluharrastuksesta.

”Lapsen into on tossa vaiheessa tärkeämpää.”

Neljä äitiä osallistui tyttäriensä kuljettamiseen. Isä oli kuljettajana vain, jos äidille ei sopinut. Laji on eittämättä äideille läheisempi.

Kodin ja kaveripiirin vaikutuksen merkitystä liikunnan harrastamiseen tukee tutkimus, jossa oululaisten 8-9-vuotiaiden oppilaiden yleisurheilukouluun valikoitumista tutkittaessa havaittiin vanhempien ja sisarusten liikuntaan suuntautumisella olevan merkitystä. Urheilukoululaisten vanhemmista yli puolet harrasti liikuntaa, kun taas yleisurheilukouluun valikoitumattomien lasten vanhemmista 40 %. Urheilua harrastavia sisaruksia oli runsaalla puolella urheilukoululaisista mutta vain noin kolmasosalla niillä, jotka eivät olleet urheilukoulussa. Kavereista jopa 86 % harrasti urheilua, kun vastaava luku ei harrastavilla oli 60%. Saman lajin, yleisurheilun parissa oli vajaa puolet kavereista ja ei yleisurheilijoiden kavereista reilu neljännes harrasti yleisurheilua. (Helander ja Haataja 1993, 91.)

Tutkimusten mukaan lapset osallistuvat organisoituun urheiluun varsin varhain. 9-vuotiaista tytöistä joka kuudes ilmoitti vuonna 1986 osallistuvansa seuran harjoituksiin säännöllisesti kerran viikossa mutta vain 6 % ilmoitti olevansa valmennuksessa. Pojista ilmoitti joka kolmas osallistuvansa seuran harjoituksiin ja valmennukseen. Voimistelua harrastetaan tyttöjen keskuudessa runsaasti, mutta harrastusta ei mielletä valmennukseksi. Vuosien 1977-1987 välillä on tapahtunut tyttöjen liikunnan harrastamisen kohdalla muutos yhä enemmän organisoidun toiminnan suuntaan, mutta

liikunta-aktiivisuus ei ollut muuttunut merkittävästi. (Silvennoinen, Telama, Laakso ja Kannas 1989,34-38.)

Pihapiirit ja lasten luonnollista liikkumista varten olevat alueet ovat vähentyneet, joten juoksu- ja leikkipaikkoja täytyy hakea koulujen saleista. Äideillä ei ollut mitään hienoja kasvatuksellisia tavoitteita syynä siihen, että he kannustivat tyttärensä voimisteluharrastusta.

Laakso (1994, 20-21) kritisoi nykypäivän lasten urheilua, jossa vanhemmilta vaaditaan suuria rahallisia ja ajallisia panostuksia, pelkästään siksi, että lapsi saisi olla harrastuksessa mukana. Hän kirjoittaa, että lasten urheilu on vanhempien peli. Jotkut vanhemmat voivat asettaa lapsilleen kovia odotuksia ja suoriutumispaineita. Jos lajilla ja ryhmällä tai joukkueella on kilpa-urheilun menestymistavoitteet, on seurauksena erottelua, karsintaa ja poisputoamisia. Tällaiset menetelmät eivät hänen mielestään sovellu liikuntakasvatukseen.

Tilanne tämän tutkimuksen alle 10-vuotiaiden tyttöjen voimistelussa tuntuu huomattavasti paremmalta. Lasten voimisteluharrastuksen ja äitien lastensa voimistelulle asettamat tavoitteet eivät tähtää menestymiseen, vaan osallistumiseen ja liikunnasta nauttimiseen.

8.3. ”Kotikasvatus on kaiken perusta”

Sekä äidit että ohjaajat olivat yksimielisiä siitä, että kasvatus on ensisijaisesti kotien asia. Erään ohjaajan sanoin:

”Kotikasvatus on kaiken perusta. Sä oot sitä, mitä sä kotona saat kasvatusta.”

Asian tarkempi määrittely tuotti useimilla vaikeuksia tai se sivuutettiin kokonaan. Ohjaajat kertoivat omakohtaisia kokemuksia kotikasvatuksesta ja vanhemmat miettivät omia kasvatuseriaatteitaan. Taina kertoo:

”Mun mielipide on se, että ne lapset saisi tehdä niin paljon erilaista kuin ne vain voi ja sitten tietenkin se, että niistä tulis sellasia vapaita, itte pystyis

päättämään mikä on oikein ja väärin. Mut on kasvatettu niinku aika vapaasti. Tietenkin on ollu ne kotijutut, että jos sun pitää olla viideltä kotona, niin sä olet sitten viideltä kotona tai sitten sä soitat, että sä myöhästyit. Ne tietää missä mä olen ja mitä mä teen. Jos tulee yhtäkkiä että mua ei oookkaan, niin ne tietää mistä ne lähtee mua hakemaan. Ei mulla ole ollu ikään, että sun on pakko tehdä näin. Lapsesta pitää lähteä, että se saa tehdä, mitä se itse haluaa, mutta ei tietenkään riehua ihan miten vain... Että niistä tulis sellaisia, että ne osais ajatella vähän itte ja ottaa huomion toisia ja millä tavalla tää meidän yhteiskunta toimii.”

Taina asuu vielä kotona ja on kokenut hyväksi vanhempinsa kasvatustavan.

Nuorin ohjaaja toivoo:

”Kotona pitäis kiinnittää huomiota, että kaikista pystyis puhumaan. Vanhemmat yrittäis jonkinlaista kuria pitämään. Kotona jonkinlainen kuri sillai tiettyyn rajaan asti. Opetetaan kaikki pääasiat, kunnioitetaan, kuunnellaan.”

Hän oli ohjaustyössään havainnut, että lasten täytyisi oppia jo saturyhmiässä hieman kontrolloimaan itseään. Sekä ohjaajien että äitien mainitsemia asioita kotikasvatuksesta erään äidin sanoin :

”Hyvien tapojen opettaminen, vanhempinsa kunnioittaminen.....Pikkuhiljaa neuvotaan miten käyttäytyään ja ollaan, mitä sääntöjä pitää noudattaa. Niitä tulee pikkuhiljaa, kun tulee jotain ongelmia tai jotain kysymyksiä..... normaalia. Mutta sulla on tiettyjä rajoja, kellonaikoja, kotiintuloaikoja. Pitää lukea läksyt päivittäin..... on vapaa-aikaakin. Välillä annetaan periksikin. Laaja käsite.”

Lapsen kasvulle piti antaa tilaa. Lapsen tuli saada valita taipumustensa ja toiveidensa mukaisia harrastuksia, hänen mielipiteitään tuli kuunnella. Kaikki halusivat kuitenkin, että itseensä luottava lapsi pärjää muiden ihmisten kanssa osaamalla käyttäytymistavat. Eräs äiti ilmaisi asian näin:

”Kodin osuus kasvatuksessa on hirveän tärkeä. Kodissa ollaan ensimmäiset elinvuodet, seitsemän vuotiaana vasta mennään kouluun. Siihen mennessä pitäisi olla jonkinlaista tajua”.

Kaikkien vastauksista ilmeni tapakasvatuksen tärkeys: pitää huolehtia tavaroista, pitää osata tervehtiä ja käyttäytyä. Perheessä, missä oli koira, korostettiin eläinten asemaa kasvattajana. Äiti oli sitä mieltä, että eläimestä huolehtimalla oppii huolehtimaan

muista asioistaan ja samalla itseluottamus kasvaa. Äitien puheenvuoroista kuvastui kasvatuksen helppous, vaikeita ongelmia ei ole ollut. Eräs äiti kertoi:

”Ei mulla oo koskaan ollu näitten kanssa mitään ongelmia, ei missään”.

Kaikki äidit olivat paljon lastensa kanssa. He keskustelivat heidän kanssaan, he tiesivät lastensa kouluasioista, ystävistä, harrastuksista ja he tukivat lapsiaan.

8.4. Jotain koulussakin

Koulu on kaikkien mielestä toiseksi tärkein kasvatuspaikka. Koulussa tapahtuvasta kasvatuksesta vielä koulussa olevat ohjaajat osasivat sanoa hyvin vähän. Heidän mielestään koulu jatkaa kodin kasvatustehtävää. Osa äideistä oli sitä mieltä, että koulun tehtävänä on huolehtia opetuksesta.

”Tapakasvatusta paljon, se tulee aina jostain välistä siellä. Kodilla on vielä tärkeämpi asema, koska koulussa ei jakseta paneutua. Pääasia on se opetus.”

”Kasvatus painottuu kotiin, koulua en sillä hirveesti rasittais”.

Kaksi äitiä arvosti koulun tapaa ottaa tarvittaessa nopeasti yhteyttä kotiin.

Vanhempainiltoja arvostettiin hyvänä yhteistyömuotona. Eräs äiti ja ohjaaja mainitsivat koulun ja harrastuksen voivan sopeuttaa lasta toimimaan isossa ryhmässä.

8.5. Tyttöjen ihanneviikko

Tytöillä oli runsaasti harrastuksia, myös juuri koulunkäyntinsä aloittaneilla. Vain yhdellä tytöllä oli pelkästään liikunnallisia harrastuksia. Tyttökerho oli suosituin ei liikunnallinen harrastus. Vain yksi tytöistä kävi kilpailutoimintaan tähtäävissä voimisteluharjoituksissa. Talvella kukaan ei harrastanut palloilua. Eräs äiti kritisoi tyttöjen vähäistä lajitarjontaa:

” Tytöille ei ole muuta kuin jumppaa. Pojille on paljon enemmän harrastusmahdollisuuksia, kaikenmaailman nappula- ja kortteliliigaa, jossa saa ryhmässä pelata ja leikkiä. Yleisurheiluun ja luisteluun täytyy olla

pikkuisen isompi ja aikaisemmin yleisurheilu oli vain kesällä. Luistelu on aika raakaa.”

Sekä ohjaajat että äidit saivat kertoa, mitä kaikkea 7 - 10-vuotiaiden viikkoon heidän mielestään pitäisi mahtua. Äitien mielipiteet muodostuivat sen mukaan, millaisesta olemisesta ja tekemisestä heidän oman tyttänsä päivät koostuivat. Heidän mielestään nuorilla tytöillä pitäisi olla paljon harrastuksia viikon aikana. Tytöt itse saivat päättää mitä harrastavat Tärkeäksi koettiin monipuolinen energiaa purkava liikuntaharrastus, jota voisi olla kaksikin kertaa viikossa. Kavereille pitäisi jäädä paljon aikaa. Tytöt itse saivat päättää mitä harrastavat. Eräs äiti innostui:

”Ihanneviikko..voiih siinä pitäis olla jumppaa, Tiimariin täytyisi joku ilta päästä, Trobiclandiaan, hevostalleille , koirien kanssa,..... mahdollisimman paljon erilaista. Lapset lähtisivät vaikka joka ilta, jos sanoisin lehdestä, mitä missäkin on.”

Ohjaajienkin mielestä tyttöjen ihanneviikkoon kuuluu paljon harrastuksia ja tekemistä.

Eräs ohjaaja kertoi:

”No ainakin, mitä olen kuunnellut, niillä on joka päivälle joku harrastus. Ehkä se on niitten ihanneviikko. Tuntuu että se on hirveän tärkeää. Niitä luetellaan. Joka illalle saa olla jotain että ne on tyytyväisiä, että niillä on tekemistä. Siinä mielessä olisi tärkeää että ne vanhemmat olisi mukana kuljettamasa ja mukana koska ne itse on niin innokkaita”.

Vanhempien ja ohjaajien mukanaoloa painottaa myös toinen ohjaaja:

”Tramboliinia, taululle piirtämistä, uusia leikkejä, lapsen kanssa yhdessä olemista ja menemistä, käydään syömässä, kirjastossa. Riehumista, monipuolisia harrastuksia voi kokeilla. Lapsenomaista, ohjattua harrastusta, sillä jos on vapaata, lapsi kyllästyy. Yksilöllistä, mutta lapsi tarvitsee riehumisaikaa ja sitten voi keskittyä johonkin.”

Ohjaajat ja äidit korostivat leikkien ja fyysisen kokemisen ja tekemisen tärkeyttä.

Lisäksi he arvostivat vanhempien mukanaoloa. Tyttöjen mielipidettä ihanneviikosta ei kysytty, mutta se voi olla aika lähellä äitien ja ohjaajien kuvausta, sillä heidän vastauksensa pohjautuivat suurella määrällä tyttöjen omille mielipiteille ja kertomuksille.

8.6. ”Jumppaamassa”

Kaikki ohjaajat olivat sitä mieltä, että voimisteluun tullaan pitämään hauskaa, leikkimään ja oppimaan. Tutkimuksen mukaan vielä 12 - 18-vuotiaiden voimistelijatyttöjenkin tärkein voimistelumotiivi oli ” se on hauskaa” (Nirkkonen 1993, 62). Leikit kuuluivat olennaisena osana jokaisen ohjaajan jokaiseen voimistelutuokioon. Johanna kertoi:

” Lämmittelyleikiksi lapset saavat valita, mikä on niiden mielileikki. Jos mä olen oppinut uuden leikin, mä opetan sen ja joskus voin ehdottaa, jos aina tulee sama.”

Anu kertoi käyttäneensä leikkiä myös porkkanana:

”...villejä. Puolet salin toiselle puolelle verhon taakse leikkimään ja opetin toiselle puolelle. Hetken kuluttua kysyin, että ootteko te nyt riehuneet tarpeeksi.....Sitten , jos ootte hiljempaa, niin sitten leikitään lopuksi.”

Anu ja Taina kertoivat olleensa tyttöjen kanssa välillä talvella luistelemassa ja keväällä leikkimässä ulkoleikkejä. Anu, jolla ei ollut ohjauskoulutusta, oli hieman epävarma, olisiko sellaista saanut tehdä. Hän oli kysellyt lapsilta mitä he halusivat.

Kaikilla ohjaajilla oli käytössään tilava sali, joka kiehtoi lapsia suuresti.

”...näkee että ne nauttii kun ne pääsee jumppasaliin juoksemaan. Siellä on tilaa juosta, saa purkaa energiaansa.”

”Jumpan riehuminen jälkeen ovat rauhallisempia ja tasapainoisempia”.

Leikkien välillä ohjaajat kertoivat harjoittavansa ohjelmia ja muita voimistelutaitoja. Eräs ohjaaja oli harjoittanut merkkisuoritusliikkeitä ja järjestänyt suoritustilanteen, johon olivat vanhemmatkin olleet tervetulleita.

Ohjaajilla oli hyvin humanistinen tapa olla lasten kanssa. He kertoivat kyselleensä lasten mielipiteitä ja huomioineensa mielikuvituksen aikaansaamia ideoita. He olivat iloisia siitä, että lapset yrittivät vaikka eivät aina onnistuneetkaan.

”Tärkeintä, että menee hyvin, ettei satu mitään, saa jotain opetettua, pikkuisen, oli se sitten uusi asia, leikki tai peli. Kaikki sais aina onnistumisen tunteen. On inhottavaa, jos täytyy korjata monta kertaa. On ihana sanoa, että ton sä teit tosi hyvin. Tulee lapsilla ja mulla hyvä mieli.”

Päätellen ohjaajien kuvailuista, heillä oli ainakin halua huomioida lapsi lapsena, ikä - ja kehitystasonsa mukaan.

Kaikki ohjaajat tiedostivat, että he voisivat voimisteluohjauksessaan auttaa lapsia sopeutumaan ryhmään ja huomioimaan toinen toisiaan. Ongelmaksi oli muodostunut pikkutyttöjen ja vähän isompien tyttöjen yhteensovittaminen 10 - 30 tytön ryhmässä. Ison ryhmän ohjaaminen yksin ei ole helppoa, eikä sen pienen tytönkään ole aina helppoa sopeutua isoon ryhmään.

Kolmella ohjaajalla, Sannalla, Anulla ja Piialla oli suuri (yli 20 tyttöä) ja hyvin heterogeeninen ryhmä. Ryhmän pääosan muodostivat pienet 7 - 8-vuotiaat ja sitten vähäisempi osa oli n. 10-vuotiaita, olipa yhdessä ryhmässä pari 6-vuotiasta ja toisessa muutama yli 10-vuotias, jopa 14-vuotiaskin. Ohjaajat eivät olleet halunneet tai uskaltaneet jättää ketään ulkopuolelle. Anu olisi toivonut, että isoimmille ja pienimmille olisi muodostettu eri ryhmä. Hän ei ollut kuitenkaan kertonut asiasta eteenpäin seuran johdolle.

Sannalla oli hyviä kokemuksia nykyisestä ryhmästään, jossa yhteistyö pelaa hyvin tyttöjen kesken; isommat tytöt huolehtivat pienimmistä. Aikaisemmat kokemukset olivat toisenlaisia:

”...mulla on sitten ollu semmoisiakin ryhmiä, joissa on ollut niin tiukka sisäpiiri, 10 - 15 tyttöä. Jos on tullu uusia, ne ei oo päässy siihen mukaan. Ne on lopettanu. Sitä mä en sinä vuonna pystynyt purkamaan tavallaan.”

Hän oli yrittänyt lasten kanssa tehtyjen yhteisten sopimusten ja sääntöjen avulla saada ryhmää toimimaan paremmin. Ryhmän käyttäytymiseen ei ollut tullut muutosta. Tällainen sosiaalinen ennakkoluuloisuus on tavallisinta kymmenvuotiaiden keskuudessa. Samanlaisen taustan omaavat lapset pyrkivät olemaan yhdessä ja kieltäytyvät hyväksymästä toisenlaisina pitämiään ryhmäänsä. (Strom, Bernard ja Strom 1989, 239.)

Anulla ja Tiialla oli kokemuksia villeistä tytöistä, jotka eivät jaksaneet keskittyä ja kuunnella. He olivat rauhallisin keinoin yrittäneet saada tyttöjä rauhoittumaan ja onnistuneet. Tilanteista oli myös keskusteltu yhdessä tyttöjen kanssa. Sannan ryhmän

pienimmät lapset eivät jaksaneet kuunnella esim. uuden leikin opetusta. Vanhemmat tytöt tuskastuivat pienimpien hälinään ja komensivat heitä olemaan hiljaa.

Ei pelkästään tyttöjen ikä- ja kehitystaso vaan myös taitotaso on kovin erilainen. Pia kertoi ryhmässään olevan esim. 8-vuotiaita tyttöjä, jotka ovat olleet voimistelussa mukana jo viisi vuotta ja 10-vuotiaita, jotka ovat voimistelleet jo 7 vuotta tai ovat vasta alkaneet. Varsinkin viestileikeissä valitetaan toisten taidoista.

”Se on mua pelottanut, että ne vahvat syö niitä heikkoja pois. Kurjinta niitten heikkojen suhteen.”

Pia, kokeneena ohjaajana, oli uskaltanut kertoa ongelmastaan seuran johdolle. Hänelle järjestettiin apuohjaaja tunneille mukaan ja tilanne helpottui. Lasten kotoa ei ollut tullut minkäänlaista palautetta. Anu oli pystynyt käyttämään nopeasti oppivia, taitavampia tyttöjä apuohjaajina.

”Mä oon kutsunut niitä isompia vähän niinku varaopettajiksi. Jos meillä on jotain vaikeampaa, mä oon pistäny ne opettamaan niitä pienempiä, jos mä en oo itte kerenny. Mäkään en voi revetä moneks kappaleeks.”

Tytöt olivat olleet erittäin imarreltuja tehtävästään. Eriyttäminen ja luottamuksen osoitus oli onnistunut hyvin. Liekö Anu saanut pedagogisia malleja omalta voimisteluohjaajaltaan.

Koska ohjaajat olivat kyselleet lapsilta, mitä leikkejä he haluaisivat leikkiä, oli tullut tietysti ongelmia siitä, kenen toive toteutui. Johanna kertoi:

”Ensiksi jotkut saattaa mennä istumaan kädet puuskassa, en tee mitään. Aina on niin, kun on vähän päästy vauhtiin ja kaikilla näyttää olevan hauskaa, niin ne on siellä kans mukana. Olen antanut luvan katsoa vierestä, jos ne ei ole heti halunneet leikkiä.....Jotkut on arkoja , mutta jotkut suuttuu. Arat on arkoja alkuvuodesta.....Kun ollaan sovittu, että tän leikin jälkeen sovitaan sitten uudestaan.....Kyllä pystytään sopimaan.”

Ohjaajat kertoivat esimerkkejä ongelmista ja tilanteista, jotka ovat tyypillisiä alle 10-vuotiaiden kanssa touhutessa. He olivat yrittäneet löytää lempeitä ratkaisumalleja tilanteisiin, joissa lasten oli täytynyt opetella olemaan yksi ryhmästä. Vain kaksi äitiä mainitsi, että voimistelussa tulisi opettaa pärjäämään ryhmässä ja muussa porukassa. He korostivat, että ohjaajalla on päätösvalta ja hänen tulee säilyttää ryhmäkuri.

Lapset tulivat pääsääntöisesti kavereiden kanssa jumppaan. Koulu- ja harrastuskaverit eivät välttämättä ole samoja. Kaikille tytöille kaverit olivat joka tapauksessa tärkeitä, mutta toisille ne olivat aivan välttämättömiä harjoituksissa käynnin kannalta.

Anjan 10-vuotias tyttö ei lähtenyt jumppaan, jos oma paras kaveri ei lähtenyt.

”Tyttö on vähän liian riippuvainen kaveristaan. Muut ovat ehkä harjoituksissa vieraita. Ehkä ne on kavereittain ja tuntee itsensä orvoksi.”

Elsan 9-vuotias tyttö saattoi käydä katsomassa, olisiko jumppaan tullut joku kavereista.

”Sitten välillä, jos se tietää, että kavereita ei tuu sinne jumppaan, se on-en mäkään tiedä. Siellä on monta kertaa parijumppaa, jotta pitää olla pari. Niin sitten se on vähän kurjaa, jos ei oo kaveria. Niin sitten jää joskus menemättä. Sitten, jos se on inostunu, niin se menee kattoon. Jos siellä on kavereita, se voi alkaa käydä siellä. Kaveri on kyllä ihmeen tärkeä, meillä aikuisilla ei oo mitään väliä.”

Tämän ikäiset tytöt liikkuvat ja leikkivät mieluiten parittain (Karvinen ym. 1991, 97).

Ohjaajat olivat törmänneet usein tilanteisiin, joissa parinmuodostus on hankalaa. Se oli askarruttanut heitä kovasti ja he olivat miettineet kehittämiskeinoja. Sanna kertoi, että vanhimmat tytöt eivät halunneet olla nuorimpien parina, koska nuorimmat eivät olleet tarpeeksi taitavia. Anun ryhmässä oli myös ongelmaa parinmuodostuksessa.

”Yhtä tyttöä ei kukaan haluaisi ottaa ryhmään. Tää tyttö on tullut melkein uutena. Se on vähän sellainen pullukka. Ei se mikään huippukaan ole mutta keskiverto. Oon joskus joutunut sanomaan, ettei se nyt oo niin kauheeta tai sitten mä meen se tytön pariin ja muut on kateellisia: Miksi sä et tuu mun pariin. Silleen niitä sitten kaduttaa. Mä olen halunnut pitää sitä samanlaisena kun muut ja yrittänyt ottaa aika vähän parileikkejä, jos se on paikalla. Sitä toveruutta mä olen miettinyt tosi paljon. Mä oon pitänyt sellaisia leikkejä, jossa pitää olla aina jonkin vieraan pari, ei aina ole paras ystävä. Kun on tarpeeksi raju leikki, niin ne sopeutuu hyvin uuden parin kanssa.”

Tehojumppassa, missä oli liikunnanopettaja ohjaajana, ei äitien kertoman mukaan ollut esiintynyt minkäänlaista nuorempien tyttöjen sortamista. Vanhemmat ja taitavammat tytöt olivat olleet hyvin auttavaisia nuorempia tyttöjä kohtaan.

Ohjaajat joutuvat vaikeiden pulmatilanteiden eteen ja heiltä vaaditaan todella monipuolisia kasvattajan taitoja. Isot heterogeeniset ryhmät voivat aiheuttaa kokemattomille ja vähän koulutusta saaneille ohjaajille monia pedagogisia ja

kasvatuksellisia ongelmatilanteita. Ohjaajat kertoivat muistelleensa vaikeissa tilanteissa, kuinka omat ohjaajat ja valmentajat olivat toimineet vastaavanlaisissa tilanteissa.

”Muistan, millainen villipää olin itse. Joskus, kun joku on villi, eikä yhtään halua kuunnella..... Sitten mä koitan muistella, miten ne mun treenarit.”

Maijan ja Hilkan työt halusivat voimistella tehojumpassa, koska ”siellä on vaikeampaa ja se on kivempaa.” Tytöt saivat kotiin tehtäviä ja harjoittelivat tunnollisesti. He nauttivat, kun saivat uusia haasteita. Samalla tavalla haasteellisena koki Elinan tyttö kilparyhmässä olon. Hänkin harjoitteli vielä kotona.

Seitsemänvuotiaiden tehojumpareiden äidit eivät kuitenkaan vielä haluaisi lastensa osallistuvan kilpailuihin.

”Ei mun mielestä porukkakilpailua.....ne itte pitää sitä esityksenä, ehkä 10-vuotiaana. Pääasia, että itte innostuu siihen asiaan.”

Äidit olisivat kuitenkin olleet valmiita sallimaan lastensa kilpavalmennuksen ja leirityksen, mutta ryhmä ei sitten ollut lähtenytkään siihen mukaan. Maija arvosteli rajusti joidenkin toisten lajien valmentajia, jotka vaativat lapsilta liikaa seuran kunnian tähden. Liian suurten vaatimusten hän katsoi olevan syynä monen nuoren aikaiselle lopettamispäätökselle. Hilka arvosti jumpaa ja ilmaisuliikuntaa paljon enemmän kuin kilpailua. Hänen toinen lapsensa, poika, oli kokenut sairautensa takia kilpailemisen niin negatiivisena, että äitikin tunnusti suhtautuvansa negatiivisesti urheiluun. Elina suhtautui myös varauksella kilpailemiseen:

”... mutta jos niille järjestetään tällaisia tilaisuuksia, missä on monta eri ryhmää, niin että ne näkee vähän mitä ne muutkin tekee, niin se on mun mielestä hyvä. Mutta arvosteleminen ja järjestykseen laittaminen ei ole välttämätöntä. Kokemusta hakemaan. Mutta kilpailuttaminen sanan varsinaisessa merkityksessä.....mutta jos lapset osaa itse ottaa sillä tavalla, etteivät ne ota sitä niin kuolemanvakavasti, niin mikäs sinä. Sehän riippuu paljon vetäjästä, kuinka se saa ne motivoitua.”

Elsan mielestä kilpaileminen voisi kasvattaa kunnianhimoa ja yrittämistä, mutta se saattaisi sopia hänen tyttäleen vasta vanhempana. Ansa suhtautui myönteisesti kilpailemiseen, mutta arveli, ettei tyttö haluaisi vielä. Anjan tyttö oli käynyt

kokeilemassa toisen seuran kilparyhmässä oloa, mutta toisten tyttöjen käyttäytyminen ei ollut miellyttänyt häntä. Ryhmän siirtyminen kaupunkiin asti oli toinen syy, joka sai hänet luopumaan kilpailuryhmän harjoituksista.

Ohjaajat pitivät lapsenomaista voimistelua suositeltavampana alle 10-vuotiaille. Anu, joka itse oli osallistunut joukkuevoimistelukilpailuihin, hyväksyisi kilpailemisen ainoastaan, jos lapsi olisi huippulahjakas. Taina oli viemässä perusrhythmänsä vapaaehtoisia joukkuevoimistelun piirinmestaruuskilpailuihin B-sarjaan ja hän oli kertonut tytöille:

”Tämä on sellainen kilpailu, ettei sinne lähetä voittamaan. Sehän on kiva, jos menee hyvin ja yritetään parhaamme.”

Elinan ja Hilkan mielestä naisvoimistelua ei arvosteta yleisesti, vaikka he itse sitä arvostivatkin. Kilpailu lisäisi heidän mielestään lajin arvostusta ainoastaan lajin harrastajien keskuudessa. Ohjaajat valittelivat, että kaikki lasten vanhemmat eivät tarpeeksi arvosta tytön harrastusta.

”On ollu tapauksia. Sovittiin, että kaikilla on jumppapuku, kun tää on voimistelua. Lapset kertovat: ei meillä oo rahaa, ei me haluta. Mua häiritsee, kun isät ja äidit vievät poikia futikseen ja jääkiekkoon, niille ostetaan monen tuhannen luistimet ja varusteet ja ne on ihan tip-top. Mutta sitten vanhemmat ei voi ostaa tytölleen 100 mk jumppapukua. En ole varma, onko se lapsista vai vanhemmista..... Voimistelu on niin halpa harrastus. Jäsenmaksun hinnalla saa olla joka tiistai hyppimässä..... Moni ei arvosta. Voimistelu on yhtä paljon urheilulaji kuin joku futis.”

Äidit ja ohjaajat arvostavat joukkuevoimistelua enemmän lapsenomaisena harjoitteluna ja esittämisenä, kuin totisena kilpailulajina. Kuitenkin kaikki äidit sallivat tai olisivat sallineet tyttäriensä kilpaharrastuksen, jos he itse olisivat sitä halunneet. Teho- ja kilpailuryhmissä olevien tyttöjen äidit suhtautuivat varauksella kilpailutoimintaan, koska heillä oli omakohtaista tietoa ja kokemusta kilpailemisesta. He toivoisivat kilpailutilanteen olevan vain tapahtuman, jossa katsellaan toistensa esityksiä, ollaan yhdessä kavereiden kanssa ja voidaan oppia jotain.

Vain kaksi ohjaajaa oli ajatellut kilpailuihin osallistumista. Hekin samoin varauksin kuin äidit.

8.7. Äiti, katso mitä minä osaan

Varsinkin nuorimmat tytöt esiintyivät hyvin mielellään kotona. He pyysivät vanhempiaan katsomaan voimisteluaan, etenkin vaikeimpia liikkeittään.

”Täytyy katsoa, mitä on harjoiteltu. Täytyy katsoa, meneekö oikein.”
 ”Jos on opittu jotain vaikeampaa, niin sitä näytetään kotona, esim. jotain hyppyjä.”

Elina kertoi, että hänen 10-vuotiaansa harjoittelee tiettyjä liikkeitä vielä kotona, mutta hän ei halua näyttää niitä enää useinkaan. Äitien mielestä tyttöjen itsevarmuus ja keskittymiskyky oli kasvanut voimisteluharrastuksen myötä.

”..tykkää omasta ruumiistaan, nauttii, se on hirmu notkea, kaikki paikat menee niinkuin se haluaa, se on tyytyväinen, ehkä se on pääasia..... Se on jollakin tavalla rohkea, ei epäile, etteikö onnistuisi. Se on saanut hyvää palautetta, se huomataan...lisää itseluottamusta, on hyväksynyt pienuutensa, koska se on eduksi tanssille ja voimistelulle”.

Tyttöjen keskuudessa voimistelutaidoilla on tutkimuksenkin mukaan yhteys sosiaaliseen hyväksyntään, koettuun ulkonäköön ja itsearvostukseen (Sarlin 1995, 97). Innokas ja taitava seitsemänvuotias oli saanut positiivista palautetta taitavuudestaan, mutta hän kannusti joukon sellaista tyttöä, joka ei ollut niin taitava. Äiti arvosti tyttärensä ominaisuuksia ja arveli voimistelun lajina korostavan enemmän ryhmää kokonaisuutena kuin yksilöä.

Ohjaajat kertoivat, että tytöille merkitsee todella paljon, kun vanhemmat ovat katsomassa heidän esityksiään näytöksissä.

”Meillä oli sellainen 1.5 min. tonttutanssi joulujuhlassa ja se oli osan tytöistä ensimmäinen esiintyminen.....ne jännitti aluksi niin kovaa, ne oli niin onnessa. Kun odotettiin esiintymisvuoroa, kaikki halus istua mun vierellä. Yksikään ei halunnut mennä äidin luokse. Välillä ne kävivät sanomassa, että kohta me esiinnyttään. Ne tykkäs, kun oli joku kattomas.”

Ainoastaan Hilikka ei ollut katsomassa tyttärensä esiintymistä näytöksessä. Hän kyllä arvosti tyttärensä esiintymistä ja kuljetti harjoituksissa, vaikkakaan ei oikein mielellään. Hänen vuorotyönsä rajoitti hänen osallistumisiansa. Maija näki hyvin tärkeänä vanhempien mukanaolon lasten harrastuksissa.

”Vanhempien pitäisi olla enemmän innostuneita. Ei ne pysy siellä, jos vanhemmat ei ole mukana.....Tärkeää, että vanhemmat seuraa ja on mukana kattomas. Se on kaikista tärkeintä”

8.8. ”Hyvälle vetäjälle hattua nostan”

Äidit tiedostavat ohjaajan tehtävän haasteellisuuden. Ohjaaja luo ryhmän hengen. Äidit arvostavat ohjaajassa hänen kykyään saada lapset innostumaan ja oppimaan uusia asioita leikinomaisella tavalla. Ohjaajan tulisi olla sopivan vaativa, rehellinen, tasapuolinen ja kannustava. Äidit olivat huomanneet, että jos ohjaajan ja tytön välillä on syntynyt luottamus, lapset pystyvät ottamaan vastaan kehuja ja moitteita.

”Hän sanoo heti, jos joku menee väärin, mutta ei ne pidä sitä pahana. Mutta kun joku onnistuu, hän aivan innoissaan kehuu. Se on lapselle aivan hirmu hauskaa.”

”Ohjaaja oli sanonut, että vaikka hän mitä käskis tehdä, niin ne tekis varmaan kaikki.”

Äiti arvosti ohjaajaa, joka antoi rehellistä, mutta kannustavaa palautetta voimistelijoille. Positiivinen palaute antoi lapselle lisää intoa harjoitella ja ennenkaikkkea voimistelun iloa. Lasten ohjaajan tulee noudattaa humanistisia ohjausperiaatteita ollakseen myöskin lapselle mieluinen.

”...ei tämän porukan kanssa.....oli jotain mutinoita, kun oli niin voimakas, tiukka täti. Piti kaikki olla niin tiukasti, yhtään ei saanut lipsua, lapset arvosteli.”

”...luonteenpiirteet tärkeämpiä, pitää olla perustietoa, ryhtivirheitä tulee jos ei ole tietoa. Kasvattaminen tärkeämpää.”

”Hyvälle vetäjälle hattua nostan, jos on 10-20 ryhmä, jos pystyy vetämään.”

Äideillä oli positiivisia kokemuksia nuorista ohjaajista. Maijan mielestä varsinkin alle kouluikäisille tytöille 15-vuotiaat ohjaajat sopivat hyvin, koska he pystyvät menemään hyvin lapsen tasolle. Pienille lapsille sen ikäinen on jo iso.

...”kun ne on nuoria, niin niillä on oma lapsuus mieles, niin ne osaa kohdella varmaan niinkuin kuuluukin.”

”Nuorena jaksaa paremmin. Ei ikä silti vaikuta, jos vaan on innostunut omaan asiaansa.”

”eri tavalla kivaa kun on nuori tyttö.....pärvää jos se on innostunut.”

Liukkonen on todennut tutkimuksessaan, ”Nuorisovalmentaja kasvattajana ja opettajana”, että nuorilla valmentajilla on läheisempi emotionaalinen yhteys valmennettaviinsa, kuin vanhemmilla, koska heidän omasta urheilu-urastaan on kulunut vähemmän aikaa (Liukkonen 1993, 98). Johanna, joka itse vielä voimistelee, kokee myös etuna oman nuoruutensa ja pienen ikäeron tyttöihin. Tytöt juttelevat ohjaajalle mielellään kouluasioista ja poikajutuistaankin.

8.9. Haluaisin tietoa ja palautetta

Äidit, jotka kuljettivat lastaan harjoituksiin olivat mielestään saaneet tarpeeksi tietoa ohjaajalta ja seuralta. Kuljetusmatkoilla asiat tuli luultavasti tuoreeltaan kuulluksi. He olivat myös tyytyväisiä kotiin saamiinsa tiedotteisiin. Muut äidit olisivat halunneet saada lisää tietoa seuran toiminnasta. Ryhmien alkamistiedot he olivat kyllä saaneet hyvin tietoon lehdistä ja prosyyreistä, mutta muuta tiedottamista he kaipasivat lisää.

”Lähetääkö ne harrastuksesta jotain kotiin, ottaako yhteyttä?”

”Paremmiin voisi informoida, koska voisi siirtyä seuraavaan ryhmään. Mihin voisi liittyä, jos on oikein kiinnostunut ja lapsella olisi kykyjä. Sitten pitäisi ottaa vanhempiin yhteyttä.”

”Olisi kiva tietää, millaisia suunnitelmia seurassa on näiden lasten varalle ja mitä on tulossa. Kyllä tytöille kerrotaan, mutta kun niillä menee puolet sisään ja puolet ohi.....Mikä ei ole kiinnostavaa, sitä ei muisteta.”

”Lapuilla tiedotetaan oikein hyvin. Tyttö ei aina muista antaa lappua kotona. Pulmana, että kassista vasta viikon päästä.”

Ohjaajat olivat kertoneet tärkeistä asioista tytöille. He olivat sekä lähettäneet omia viestejään että seuran tiedotteita tyttöjen mukana kotiin. Mutta kuten äitien puheenvuoroista kävi ilmi, tiedonkulussa voi syntyä monenlaisia katkoksia. Kertoipa joku ohjaaja tilanteesta, jossa seuran taholta oli unohdettu tiedotuksen lähettäminen

kyseiselle ryhmälle. Kaikki olivat sitä mieltä, että kuitenkin paras tiedottamisen ja kanssakäymisen tapa oli henkilökohtainen kontakti, joka helpoimmin syntyi ja toimi äitien kuljettaessa tyttöjään harjoituksissa. Mutta kaikki tytöt eivät suinkaan tarvitse kuljetusta, joten yhteisiä kokoontumistilaisuuksia tarvitaan. Jotkut ohjaajat olivat ottaneet yhteyttä myös puhelimitse.

Myöskin ohjaajat kaipasivat tietoja ja palautetta. Positiivista palautetta he olivat saaneet keskustellessaan äitien kanssa harjoituksista tai esiintymisistä.

”Kiertoteitse on saanu palautetta. Viime vuonna mä sain, että ne oli tykänny hirveästi.”

”Sitten, kun loppuu ennen joulua ja keväällä jotkut ovat tulleet kiittämään. Kyllä se aina kivalta tuntuu.”

Ainut ohjaajien korviin tullut negatiivinen palaute oli koskennut jonkun esiintymisasun korkeaa hintaa.

Kaksi äitiä toi esiin koulujen järjestämät vanhempainillat hyvinä tapaamis- ja tiedottamisfoorumeina. Äidit eivät silti olleet kovin innokkaita osallistumaan muuhun toimintaan.

”Kohtuuhintaiset jumppapuvut, joita voi pitää, maksan mielelläni. Esiintymisasut voisi seura kustantaa.”

”Joulujuhlaan tarvitsi leikata vain punainen sydän.”

”Mieluummin rahana. Leivon, mutta on paljon hommaa.”

Tutkimuksen mukaan tärkein vanhempien osallistumismuoto lapsen urheilu-uraan on ollut kannustaminen. 71% vanhemmista oli kannustanut paljon lapsiaan ja vain 2 % vanhemmista oli ollut urheilu-uran lopettamisen kannustajana. Vanhemmat näyttävät pitävän urheiluharrastusta hyvänä harrastuksena, johon lasta kannattaa innostaa. Taloudellista tukea oli antanut noin 2/3 vanhemmista. Noin puolet vanhemmista oli osallistunut kuljettamiseen. (Eskola 1995, 15)

Hyvin paljon on seuran aktiivisuudesta kiinni, kuinka hyvin ohjaajat pystyvät suoriutumaan ohjaustehtävästään. Seuran on huolehdittava ohjaajien koulutuksesta ja tuettava heitä heidän työssään. Ohjaajat kokivat ohjaajapalaverit antoisina. Ohjaajapalaverit toimivat tiedotustilaisuuksina, mutta siellä voi myös keskustella ongelmatilanteista kokeneempien ohjaajien kanssa. Eräässä seurassa oli sovittu jokaiselle ohjaajalle seuran johtokunnan jäsenistä ”kummitäti”, johon voi ottaa ongelmatilanteissa yhteyttä.

Nuori ohjaaja voi olla arka ottamaan yhteyttä pulmatilanteissa, on sitten kysymys tarvittavan materiaalin ja välineistön saamisesta, kuin hankalimmista kasvatuksellisista kysymyksistä. Sen vuoksi seuralla pitäisi olla aktiivisia henkilöitä, jotka pitäisivät säännöllistä yhteyttä varsinkin nuoren aloittelevan ohjaajan kanssa.

9. POHDINTA

Naisvoimisteluseuroissa on runsaasti lapsia ja kouluikäisiä tyttöjä voimisteluryhmissä. Koska 7 - 10-vuotiaiden kilpailutoiminta on melko vähäistä, voivat lapset osallistua ja harrastaa voimistelua samanarvoisina taidoistaan riippumatta. Tällöin aikaa jää lasten kasvatustoiminnalle, jota painotetaan tavoitteissa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla 7 - 10-vuotiaiden voimistelijatyttöjen äitien ja ohjaajien näkemyksiä ja odotuksia voimisteluharrastuksesta ja sen mahdollisesta vaikutuksesta kasvavaan tyttöön. Teemahaastattelulla tehdyssä tutkimuksessa oli mukana viisi nuorta ohjaajaa ja kuusi voimistelijatyttöjen äitiä. Tutkimus tuo esiin ohjaajien näkökulmaa tyttöjen voimistelun ohjaamisesta, iloineen ja vaikeuksineen. Äitien näkökulma tyttäriensä voimistelusta ja voimistelun aikaansaamista vaikutuksista perustuu äitien arviointeihin, huomioihin ja kuulopuheisiin. Se, miten voimistelijatyttö itse kokee harrastuksensa, on vain ohjaajien ja äitien arviota.

Sekä äitien että ohjaajien mielestä 7 - 10-vuotias tyttö haluaa harrastaa paljon ja monenlaista. Tärkeäksi koettiin monipuolinen, energiaa purkava liikuntaharrastus. Kotona ja kotipihoissa ei kenties ole tilaa ja mahdollisuutta leikkiä ja temmeltää, joten isot voimistelusalit toimivat turvallisena ja ohjattuna leikkipaikkana

Naiset harrastavat voimistelua sen eri muotoineen huomattavasti enemmän kuin miehet. Siksi on melko luonnollista, että äidit olivat voimistelijatyttöjensä merkittävimpiä tukijoita. He olivat tyytyväisiä tyttärensä voimisteluharrastukseen ja myös muihin harrastuksiin. Äidit olivat huolehtineet säännöllisestä harrastamisesta ja tarvittaessa järjestäneet turvalliset kuljetukset ja siirtymiset harjoitukseen. Äitien oma liikunnallisuus tai halu harrastaa jotain oli taustavaikuttajana lapsen liikunnallisen harrastamisen innokkaalle tukemiselle. Myös muun perheen liikunnalliset kokemukset muokkasivat äitien mielipiteitä. Tärkeintä äideille oli kuitenkin tyttären oma into ja mieltymykset.

Kasvatus on ensisijaisesti kotien asia sekä ohjaajien että äitien mielestä. Se on jokapäiväistä arjen toimintaa, jota oli vaikea määritellä. Tapakasvatus ja hyvien käytöstapojen tärkeys nousi kuitenkin esiin. Kaikkien mielestä käytöstapojen osaaminen parantaa itseluottamusta ja antaa paremmat mahdollisuudet pärjätä muiden joukossa. Kotona asetetut rajat ja määräykset saivat myös nuorimpien ohjaajien arvostuksen. Sekä äitien että ohjaajien kuvaukset kasvatuksesta olivat pääosin heidän omia kokemuksiaan.

Koulun tehtävän katsottiin olevan opettaa ja tukea kodin kasvatusta. Koulu samoin kuin harrastukset voivat sopeuttaa lasta toimimaan isossa ryhmässä.

Kasvatus voimisteluun tuntui olevan äideille tärkeä ja konkreettinen tavoite. He halusivat lapsensa harrastavan voimistelua. Äideillä ei ollut kasvatuksellista koulutusta, eivätkä he kaikki olleet tiedostaneet voimistelun kasvattavaa mahdollisuutta. Asia tuli vasta haastattelussa pohdinnan alaiseksi. Äidin myönteinen asenne liikuntaan ja myönteiset kokemukset liikunnasta näkyivät luottamuksena voimistelun kasvatuksellisuuteen. Äidit arvostivat voimisteluharrastusta, koska se oli lapsen huomioivaa harjoittelua ja leikkiä. Konkreettisina kasvatustuloksina mainittiin itseluottamuksen ja keskittymiskyvyn paraneminen.

Ohjaajat eivät korostaneet asemaansa kasvattajina, paremminkin liikkeiden ja ohjelmien opettajina ja leikittäjinä. He tiedostivat, että lapset tulevat voimisteluharjoituksiin pitämään hauskaa, leikkimään ja oppimaan. Leikit kuuluivat jokaiseen pikkutyttöjen viikottaiseen voimistelutuntiin. Leikki toimi niin tutustumis-, lämmittely-, oppimis-, kuin palkitsemistarkoituksessakin. Se oli keino purkaa lasten ylimääräistä energiaa ja opettaa olemaan parina vieraammankin kaverin kanssa. Lapsille mieluinen leikki on tietysti ohjaajalle myös turvallinen ja helppo tapa saada voimistelutuokio kulumaan lasta miellyttävällä tavalla.

Ohjaajille oli syntynyt kasvatuksellisia ja pedagogisia ongelmatilanteita suurten ja heterogeenisten ryhmiensä kanssa. He olivat yrittäneet löytää ratkaisuja pulmatilanteisiin mm. keskustelemalla, käyttämällä isompia tyttöjä apuopettajina ja

eriyttämällä. Oman opettajan tai voimisteluohjaajan pedagogiset malliratkaisut olivat olleet myös apuna. Ainoastaan vanhin ohjaaja uskalsi pyytää apua heterogeenisen ryhmänsä hallitsemiseen. Hän myös saikin.

Ohjaajat kertoivat ottaneensa tyttöjä mukaan yhteisten asioiden ja toimintatapojen suunnitteluun ja ideointiin. He olivat iloisia, kun tytöt oppivat uusia taitoja ja he voivat kehua heidän yrittämisiään ja onnistumisiaan. Varsinkin nuoret tytöt halusivat esitellä kotona taitojaan. He saivat tietysti tällöin kuulla vanhempiensa kehuja. Positiivinen palaute kotona, toveripiirissä, koulussa tai harrastuksessa fyysisistä suorituksista antaa runsaasti lisää itseluottamusta ja arvostusta kavereiden parissa. Voimisteluharrastus voisi ainakin näiden ohjaajien ja äitien kertomuksien perusteella olla tukemassa lasten positiivista yleisminäkuvan ja minäkäsityksen rakentamista.

Ohjaajien kertomukset toiminnastaan tuntuvat vastaavan lasten ohjaukselle asetettuja tavoitteita. He pyrkivät toimimaan humanistisesti, lasta arvostaen, innostaen ja rohkaisten. Koska heillä ei ollut omia eikä seuran antamia menestystavoitteita, oli heillä mahdollisuus toimia lapsi keskipisteenä.

Tutkimuksessa mukana olevat äidit olivat tyytyväisiä ohjaajiin, myöskin nuoriin ohjaajiin. Heidän mielestään nuoret ohjaajat sopivat hyvin pienten lasten ohjaajiksi, kunhan ovat innostuneet asiasta. Heidän mielestään nuori ohjaaja pystyy pitämään lapset turvallisesti ohjauksessaan. Omakohtaiset kokemukset tuntuvat määrävän äitien mielipiteitä. Kun kaikki menee hyvin, asiaa ei tarvitse pohtia.

Ohjaajat ja äidit olivat molemmat sitä mieltä, että voimistelua ei arvosteta tarpeeksi. Heidän mielestään lajin arvostus ei kuitenkaan nouse kilpailutoiminnan avulla kuin ainoastaan lajia harrastavien keskuudessa. Jos olisi kilpailutapahtuma, pitäisi se olla iloista osallistumista, toisten esitysten katselua ja siitä oppimista. Myöskin kilpailutaustan omaavat äidit halusivat näin. Äidit olisivat kuitenkin sallineet tyttänsä kilpailuvalmennuksen leirityksineen, jos lapsi vain olisi halunnut tai siihen olisi ollut mahdollisuus.

Lopulta on seuran ja ohjaajan tavoitteista kiinni, millaista toimintaa voimisteluharjoituksissa on. Jos seura tai ohjaaja asettaa kunnianhimoiset valmennukseen ja pärjäämisen tähtäävät tavoitteet ryhmälleen, eivät äidit estäisi lastensa valmennuksessa mukanaoloa, vaikka pohjimmiltaan haluaisivatkin toisin.

Onneksi on alettu puhua kokonaisvaltaisesta ja elämyksellisestä ohjaamisesta ja valmentamisesta. Lehdissä peräänkuulutetaan naisohjaajia ja valmentajia. Joidenkin lajien parissa on havaittu naisilla olevan kokonaisvaltaisempi ote lasten ohjaamisessa. On havaittu, että nuorten ja lasten ohjauksessa on tarpeellista muistaa, että harjoittelemisen on oltava hauskaa.

7 - 10- vuotiaiden tyttöjen voimisteluharrastus voi olla ohjattu viikottainen energianpurkaustuokio, mutta se voi olla myöskin ohjattu lapsen kokonaisvaltaisesti huomioiva tuokio, joka tukee lapsen kasvua monipuolisesti. Nuori ohjaaja voi toimia ohjaajana, jos hän on luonnostaan hyvä ohjaajatyypipi. Hyvät ohjaajatyypit olisi vain saatava ohjaajiksi. Tämänhetkinen ohjaajakoulutus, johtuen koulutuksen lyhyisyydestä, ei voi antaa kuin viitteitä pedagogisesta ja kasvatuksellisesta toiminnasta. Seuroissa tulisi olla aikuinen ja mielellään kasvatuksellisen koulutuksen saanut nainen lasten ohjaajana. Mutta koska käytännössä näin on vain harvoin, tulisi seuran pystyä järjestämään ohjaajien tueksi joku, joka kyselee, käy katsomassa ja tietää koko ajan, mitä harjoituksissa tapahtuu ja jonka puoleen ohjaaja voisi aina kääntyä. Tukihenkilö voisi antaa ja välittää ohjaajan kaipaamaa palautetta. Seuran tulisi kasvattaa itseään arvostavia ja sosiaalisia voimistelijoita, jotka nauttivat harrastuksestaan läpi elämänsä. Seuralla on sama vastuu ohjaajiensa kohdalla.

Äidit luottavat seuroihin ja ohjaajien taitoon ehkä liikaakin. En muista itsekään aikoinani kyseenalaistaneeni tyttäreni nuoren voimistelunohjaajan taitoja. Mitä lapsi itse haluaa tehdä voimisteluharjoituksissa. Haluaako tämän päivän alle 10 - vuotias leikkiä, oppia voimistelutaitoja tai ihmissuhdetaitoja vai haluaako hän tanssia. Todellisen vastauksen antaa voimisteleva tyttö itse. Toinen lisätutkimuksen aihe olisi selvittää voimistelutapahtumaa seuran tavoitteet huomioiden.

Teemahaastattelun valinta tutkimusmenetelmäksi tuntui onnistuneelta ratkaisulta. Sen avulla pystyi saamaan syvällisempää materiaalia kvalitatiiviseen tutkimukseen. Kysymyksiä voi tarkentaa keskustelun puitteissa ja näin varmentaa molemminpuolista ymmärtämistä. Tässä tutkimuksessa äitien koulutus, ammatti ja perhetaustat olivat samantyyppisiä. Äitien valinnan kriteerejä olisi pitänyt monipuolistaa. Toisaalta toteutunut valinta oli täysin satunnaista. Koska tutkimus tapahtui kotikaupungissani, oli se sekä taloudellisesti edullista että vaivatonta. Asioiden taustojen tietäminen helpotti työtäni sekä tiedonkeruuta että käsittelyvaiheessa. Haastateltavien määrä tuntui sopivalta. Sain mielestäni tarpeeksi tietoa. Ohjaajien valinnassa olisi ollut mahdollisuus ottaa kasvatuksellisen koulutuksen saaneet ohjaajat mukaan. Mutta tarkoitukseni ei ollut tehdä mitään vertailuja erilaisen koulutuksen saaneiden välillä, vaan esittää ainoastaan kuvaus ohjaajien ja erikoisesti nuorien ohjaajien ja äitien näkökulmista voimistelusta kasvatustapahtumana.

LÄHTEET

- Aho, S. (1990) Oppilaiden moraalikehityksen, sosiaalisen aseman, minäkäsityksen ja kouluasenteiden muuttuminen kahden ensimmäisen kouluvuoden aikana. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja A:143.
- Alasuutari, P. (1993) Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus.
- Beck, M. (1990) Physical education is more than sport. *The British journal of physical education* 21 (3), 356.
- Cratty, B.J. (1983) *Psychology in Contemporary Sports: Guidelines for coaches and Athletes*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Goldinger, B. & Magnusson, G. (1978) *Lapsen tärkeät vuodet*. Keuruu: Otava.
- Grönfors, M. (1982) *Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät*. Juva: WSOY.
- Eskola, J. (1995) Urheilu sosiaalista - mutta mihin? Teoksessa Suoranta, J. & Eskola, J. (toim.) *Liikkuva ihminen ja kasvatus*. Lapin yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja C. Katsauksia ja puheenvuoroja 7, 15.
- Handal, G. & Lauvås, P. (1987) *Promoting Reflective Teaching Supervision in Practice*. Philadelphia: Society for Research into Higher Education.
- Hargreaves, D. J. (1985) Socialization. Teoksessa Kuper, A. & Kuper, J. (toim.) *The Social Scienc Encyclopedia*. Ei painopaikkaa, 776.

- Harjunpää, H. & Korhonen, P. (1993) Opetusharjoittelijoiden asettamat tavoitteet ja työajan käyttö ala-asteen liikuntatunnilla. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu - tutkielma.
- Heinonen, V. (1976) Peruskoulumme oppilaat. Jyväskylä: Oy Keski-suomalainen.
- Heinonen, V. (1989) Kasvatustieteen perusteet. Jyväskylä: Gummerus.
- Heikkilä, S. & Häggblom, K. (1992) Naisvoimisteluvallmentajat tutkimuksen kohteena. Kisakenttä 81(3),124.
- Helander, O. & Haataja, K. (1993) Oppilaiden valikoituminen urheiluharrastukseen. Saavuttavatko Oulun Pyrinnön yleisurheilukoulut yleisurheilullisesti lahjakkaat oppilaat. Kasvatustieteen syventäviin opintoihin kuuluva tutkielma. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun opettajankoulutuslaitos.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1985) Teemahaastattelu. Helsinki: Kyriiri Oy.
- Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. (1990) Johdatus kasvatustieteeseen. Jyväskylän yliopisto.
- Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. (1991) Johdatus kasvatustieteeseen. Juva: WSOY
- Holopainen, S. (1986) 7-9-vuotiaiden liikuntakykyisyyden kehittyminen ja yhteydet yksilö- ja kouluympäristötekijöihin. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 40.
- Hotz, A. (1992) Lehrende im Sport als (sportliche) Lernmodelle. Sporterziehung in der Schule 1, 5-7.
- Iso-Ahola, S. E. (1980) The Social Psychology of Leisure and Recreation. Wm. C. Brown Company.

- Jeffmar , C. (1983) Modern utvecklingspsykologi. Från foster till vuxen människa.
Lund: Studentlitteratur.
- Karvinen, J. , Hiltunen, P. & Jääskeläinen, L. (1991) Lapsi ja urheilu. Perustietoa liikunnasta ja urheilusta ohjaajille, opettajille ja lasten vanhemmille.
Keuruu: Otava.
- Karvonen, P. (1994) Liikkuvista lapsista liikkuvia aikuisia. Suomen sydäntautiliiton julkaisu 4, 12.
- Ketonen, O. (1989) Lapsen paras. Teoksessa Lapsen oikeus kasvuun.
Lastensuojelukeskusliitto. Mikkeli: Länsi-Savo Oy.
- Korpinen ,E. (1990) Peruskoululaisen minäkäsitys. Jyväskylän yliopisto.
Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarjan A. Tutkimuksia 34.
- Koski, P. (1994) Liikuntaseura toimintaympäristössään. Jyväskylän yliopisto.
Studies in Sport, Physical Education and Health 35.
- Kääriäinen, H. (1988) Minäkuvan kehitys. Loimaan kirjapaino. Loimaa.
- Laakso, L. (1981) Lapsuuden ja nuoruuden kasvuympäristö aikuisiän liikuntaharrastusten selittäjänä: retrospektiivinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Studies in Sport, Physical Education and Health; 14.
- Laakso, L. (1994) Kyllä kenttä kasvattaa.....mutta liian moni haluaa olla Teemun isä. Liikunta ja tiede. 30 (20-21).
- Lintunen, T. (1995) Self-Perceptions, Fitness and Exercise in Early Adolescence: A Four-Year Follow-Up Study. Jyväskylän yliopisto. Studies in Sport, Physical Education and Helth 41.

- Liukkonen, J. (1993) Nuorisovalmentaja kasvattajana ja opettajana - valmenustoiminnan pedagoginen analyysi. Liikuntapedagogiikan lisensiaattitutkimus. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos.
- Lombardo, B. J. (1987) *The humanistic coach. From theory to practice.* Springfield: Charles T. Thomas.
- Mäenpää, O. & Kulmala, J. (1989) Valmentaja kasvattajana. Valmentajan kasvatuksellisuutta edistävästä toimenpiteistä 10 -13-vuotiaiden lasten urheiluseuravalmennuksessa. Tampereen yliopisto. Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitos.
- Nirkkonen, M. (1993) Motiven till gymnastikdeltagandet hos 12-18 års gymnastikflickor samt bakgrundsfaktorernas inverkan på gymnastideltagandet. Jyväskylä universitetet. Idrottspedagogisk avhandling.
- Nupponen, R. (1969) Mallioppiminen ja sosiaalisten mallien vaikutukset. Tampereen Yliopiston Psykologian laitoksen tutkimuksia 40. (oppikirjamoniste)
- Nykänen, H. (1992) Lapsikeskeinen urheilu ja liikunta. Lappeenrannan kirjapaino.
- Nykänen, A-S. (1996) Naisen vapauttava liike. *Liikunta ja tiede* 33 (3), 6, 62.
- Rasimus T. (1988) Suomalainen naisvoimistelu. Teoksessa Jaakkola, H. (toim.) *Naisvoimistelu - liikunnan iloa.* Jyväskylä: Gummerus, 101.
- Rauste-von Wright, M-L. (1996) Kun kasvatus kolahtaa. *Liikunta ja tiede* 33 (5) a 4.

- Rintanen, M. (1993) Naisvoimistelun kasvatukselliset tavoitteet 7 - 10-vuotiaiden tyttöjen ohjaustyössä. Kasvatustieteen proseminarityö. Jyväskylän yliopisto. Chydenius-Instituutti.
- Reponen, J-P. (1991) Motivaatio vapaaehtoisessa liikuntaseuratyössä. Liikuntasosiologian tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Liikunnan sosiaalitieteiden laitos.
- Rohwer, Jr. W.r., Rohwer, C. P. & B-Howe, J.R. (1980) Educational Psychology. Teaching for Student Diversity. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Ruuskanen, E. (1995) Suomen Liikunta ja Urheilu suuntimassa tulevaisuuteen. Liikunta ja tiede 32 (4) 4.
- Rödström, M. (1992) Lapsen kehitys 7-12 vuotta. Keuruu: Otava.
- Saarikoski, J. & Saarinen, M. (1991) Liikunnanopetus - kasvatusta liikuntaan vai kasvatusta liikunnan avulla? koululiikunnan tavoitteiden arviointia oppilaiden kokemusten näkökulmasta. Kasvatustieteen pro gradu -työ. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.
- Sarlin, E-L. (1995) Minäkokemuksen merkitys liikuntamotivaatiotekijänä. Jyväskylän yliopisto. Studies in Sport, Physical Education and Health 40.
- Shaffer, D.R. (1979) Social and Personality Development. California: Brooks/Cole Publishing Company Monterey.
- Shavelson, R.J. (1976) Self-Concept: Validation of Construct Interpretations. Review of Educational research 46 (3),412-414.

- Silvennoinen, M. (1979) 7 - 9-vuotiaiden lasten fyysisesti aktiivit harrastukset vapaa-ajan toiminnallisuudessa ja käsitykset koululiikunnasta. Jyväskylä. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 26.
- Silvennoinen, M., Telama, R., Laakso, L. & Kannas, L. (1989) Kouluikäisten lasten liikuntaharrastus. Teoksessa Pyykkönen, T. , Telama,R. & Juppi, J. Liikkuvat lapset. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Strom R.D., Bernard H.W. & Strom S.K. (1987) Human Development and learning. New York: Human Sciences press.
- Suomaa, L. (1994) Uusi uljas sukupolvi on tulossa. Kisakenttä 83 (6-7), 182-186.
- Suomaa, L. (1993) Eläköön kauneus ja rohkeus! Kisakenttä 82 (6-7), 202-203.
- SNLL kouluttaa, kesä 1994. Kisakenttä 83 (3), 5.
- SNLL kurssit 1993. Kisakenttä 82 (1), 3.
- SNLL 1993. Suomen Naisten Liikuntakasvatusliitto r.y. 97. Toimintakertomus.
- SNLL voimistelunohjaajan opas 1 6-9 -vuotiaiden lasten ohjaajille. Nuori Suomi. Savio
- SVoLi ry 1994. Suomen Voimistelu- ja Liikuntaseurat SVoLi ry. 98. Toimintakertomus.
- Telama, R. (1989) Urheilu kasvuympäristönä. Teoksessa Pyykkönen, T., Telama,R. & Juppi, J. Liikkuvat lapset. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Telama, R., Silvennoinen, M., Laakso, L. & Kannas, L. (1989) Kouluikäisten lasten liikuntaharrastus. Teoksessa Pyykkönen, T., Telama, R. & Juppi, J. Liikkuvat lapset. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Tynjälä, P. (1991) Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Kasvatus 22 (5 - 6) 388.

Vilenius, P-L. (1988) Perusvoimistelu. Teoksessa Jaakkola, H. (toim.) Naisvoimistelu - liikunnan iloa. Jyväskylä: Gummerus, 70-81.

Vilenius, P-L. (1993) Suuntaa voi etsiä menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta sekä niiden vaihtoehdoista. Kisakenttä 82 (12), 394.

Viljanen, E. (1982) Kasvatustiede. Tampere: Tampereen kirjapaino Oy.

LIITE 1

TEEMAHAASTattelun Kysymysrunko

1. Voimistelunohjaajat

- 1.1. Millaiset motiivit ohjaajalla on ohjaustyöhön
- 1.2. Ohjaajan käsityksiä kasvatuksesta
  - 1.2.1. Voimisteluharrastuksen merkitys kasvatuksessa
  - 1.2.2. Itse kasvattajana
- 1.3. Yhteistyö vanhempien kanssa
- 1.4. Millainen olisi 7 -10-vuotiaan tytön ihanneviikko

2. Äidit

- 2.1. Miksi tytär harrastaa voimistelua
- 2.2. Äidin käsityksiä kasvatuksesta
- 2.3. Voimisteluharrastuksen merkitys kasvatuksessa
  - 2.3.1. Voimistelunohjaajan merkitys kasvatuksessa
- 2.4. Yhteistyö ohjaajan ja seuran kanssa
- 2.5. Millainen olisi 7 - 10-vuotiaan ihanneviikko

LIITE 2

OHJAAJIEN IKÄ, OHJAUSVUODET JA KOULUTUS.

OHJAAJA	IKÄ	OHJAUSVUODET	KOULUTUS
JOHANNA	15	2	starttikurssi, satuohjaajien kurssi
SANNA	17	4	C-ohjaaja, lajitekniikka 1
ANU	18	1	ei koulutusta
TAINA	18	2	C-ohjaaja, Nuori Suomi-ohjaaja, kilpavoimistelun ohjaajien alkeiskurssi
PIIA	20	4	C-peruskurssi, Nuori Suomi-ohjaaja, lajitekniikka 1

LIITE 3

ÄITIEN TAUSTATIEDOT JA TYTTÄRIEN IÄT

ÄITI	KOULUTUS	HARRASTUKSET	TYTÄR
ELSA	merkonomi	kuntovoimistelu	9 v
ANSA	merkonomi	lenkkeily, kuntosali	7 v
MAIJA	keittäjä	(nuorena yleisurheilu)	7 v
HILKKA	erik.sair.hoitaja	(nuorena tanhut)	7 v
ANJA	tarjoilija	lukeminen, koira	10 v
ELINA	merkomi	kuntovoimistelu (nuorena voimistelu, taitoluistelu)	10 v

---

